

ONZE VOGELS

41e jaargang no. 11, november 1980

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

copy

Vogel

ERELEDEN

A.L. van Liempd (erevoorz.), B.J. Bos, A. Dommerholt, J.J. Krol, A.J.F. Lammerse, E.J. Lensink, Joh.M. van Pelt, D.J. Prinsen en A.F. Smit.

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter: W.J. Mulder, Verwerstraat 39, 7415 RZ Deventer, telefoon (05700) 2 36 48.

Secretaris: H. de Geus, Amersfoortsestraat 71, 3772 CH Barneveld, telefoon (03420) 1 61 60.

Penningmeester: J. van Splunter, Vijverberg Zuid 44, 4621 AT Bergen op Zoom, telefoon (01640) 3 46 63.

2e Voorzitter: (wnd.) G.C. Goedschalk, Akeleistraat 148, 2565 PC Den Haag.

Commissaris: D.J. van der Molen, Gentiaan 5, 7721 HA Dalfsen, telefoon (05293) 12 57.

DISTRICTSVOORZITTERS (leden bondsbestuur)

District Groningen: R.P. Smith, Zulderveen 36a, 9673 EL Winschoten, telefoon (05970) 1 35 83.

District Friesland: J. Forsten, Zuiderkade 8, 8801 MJ Franeker, telefoon (05170) 29 68.

District Drenthe: J.H. Heijnen, W. Grolstraat 126, 7885 EL Barger Oosterveld, telefoon (05910) 2 54 20.

District Overijssel: A.M. van Rijn, Pr. Margrietstraat 41, 7481 GG Haaksbergen, telefoon (05427) 30 06.

District Gelderland: wnd. P. Vierhuis, Evertsenlaan 62, 3843 EM Harderwijk, telefoon (03410) 1 60 68.

District Utrecht: C. van Lunteren, Vlasoord 13, 3991 XC Houten, telefoon (03403) 26 08.

District Noord-Holland: G.F. Huner, Bickerstraat 60, 1701 EG Heerhugowaard, telefoon (02207) 1 13 98.

District Zuid-Holland: G.C. Goedschalk, Akeleistraat 148, 2565 PC Den Haag, telefoon (070) 68 16 70.

District Zeeland: J. van der Walle, Churchillweg 4, 4561 WN Hulst, telefoon (01140) 1 38 16.

District West Noord-Brabant: J.C.W. Luijsterburg, Nieuweweg 23, 4631 TC Hoogerheide, telefoon (01646) 31 17.

District Oost Noord-Brabant: J.C. Vos, Braillestraat 2, 5361 AK Grave, telefoon (08860) 29 78.

District Limburg: H.J. Nooijen, Reigerstraat 29, 5932 VX Tegelen, telefoon (077) 3 34 58.

BONDSBUREAU

Aletta Jacobsstraat 4, Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom, gironummer 1148324, telefoon 01640 - 3 50 07. Geopend: 08.00 tot 17.00 uur. 's Zaterdags gesloten.

SECRETARIATEN TECHNISCHE COMMISSIES

Kleur-, vorm- en postuurkanaries:

Tj. Boersma, Verzetstraat 13, 8923 CP Leeuwarden, telefoon (05100) 6 60 37.

Tropen, parkieten etc.:

G. v.d. Meijden, Kempenlandstr. 27, 5283 CX Boxtel, telefoon (04116) 7 45 29.

Zangkanaries:

Mevr. C. v.d. Toorn, Zeilstraat 58, 2586 BE Den Haag, telefoon (070) 55 98 14.

ONZI

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE

LIDMAATSCHAP

Zij die in **Nederland** woonachtig zijn en lid wensen te worden van de NBvV, wende zich tot de secretaris van een in de plaats van inwoning gevestigde afdeling. Naam en adres worden gaarne door het bondsbureau verstrekt.

Zij die in het **buitenland** woonachtig zijn, kunnen verspreid lid worden door overmaking van het hieronder genoemde bedrag.

België: Bfr. 400,—, bij vooruitbetaling op onze postrekening nr. 000-0156074-01, bij het bestuur der postcheck te Brussel 1.

Overige landen: Hfl. 37,50, bij vooruitbetaling per internationale postwissel aan het bondsbureau NBvV. Indien men het maandblad per luchtpost wilt ontvangen, wordt een extra tarief volgens PTT-kosten berekend.

Alle tarieven gelden per kalenderjaar.

SPECIALCLUBS

Het lidmaatschap van de speciaalclubs is voorbehouden aan hen die reeds lid van de NBvV zijn. Voor verdere inlichtingen c.q. opgave lidmaatschap, wend men zich uitsluitend tot onderstaande secretariaten

Europese vogels en hun hybriden

G.J. Althuis, Zevenhuizen 5, 9064 DE Oudkerk, telefoon (05103) 27 18
Contributie f 20,— per jaar, entree f 5,—

Gras- en Grote parkieten

J.M. Lupsan, Mosterdhof 168, 6931 AS Westervoort, telefoon (08303) 87 80
Entree f 5,—.

Insecten- en vruchtenetende vogels

E.M. Wessels, Meijenhage 87, 3085 CG Rotterdam, telefoon (010) 81 09 73
Contributie f 25,— per jaar, entree f 5,—.

Japanse meeuwen

A. Kok, Pals 29, 6931 DJ Westervoort, telefoon (08303) 23 58
Contributie f 15,— per jaar, entree f 5,—.

Vorm- en Postuurkanaries

J.H. Wiersma, Brinkstraat 53, 3881 BP Putten, telefoon (03418) 18 80
Contributie f 25,— per jaar, entree f 5,—.

Zebravinken

J.G.J. van Valkenburg, Auriollaan 88, 3527 EX Utrecht, telefoon (030) 93 12 18
Contributie f 20,— per jaar, entree f 5,—.

ABONNEMENTEN

Losse abonnementen op het maandblad f 27,50 per kalenderjaar. Overmaking, bij vooruitbetaling, op giro 1148324 t.n.v. NBvV en onder vermelding abonnee OV. Reeds verschenen nummers van een jaargang worden nagezonden en vervolgens elke maand tot e met december.

Vogels

ISSN 0030-3224

ND VAN VOGELLIEFHEBBERS (OPLAGE 50.000)

REDACTIE

J. E. van Berkel
J. H. Walraven

Redactieadres: Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom

VERANTWOORDELIJKHEID

De uitgever van dit blad, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, is niet verantwoordelijk voor de inhoud van hierin opgenomen advertenties en erkent een enkele verplichting tot opnemen van aangeboden advertenties.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publicatie neemt de uitgever geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Het zonder schriftelijke toestemming overnemen van artikelen of afbeeldingen daarvan is verboden.

ADVERTENTIES

Voor advertenties — ook die van leden en abonnees — geldt een zakelijk karakter, zijn tarieven en verdere bepalingen verkrijgbaar bij het Bondsbureau van de N.B.v.V. Kleine annonces, voor afdelingen, leden en abonnees op „Onze Vogels”, van zulvere particuliere aard zie onder „Vraag en Aanbod”.

VRAAG OVER?

ADRESVERANDERINGEN aan: H. Warmerdam, V.d. Duijn van de Maasdamlaan 45, 2181 XB Hillegom.

ADRESVERANDERINGEN aan: E. de Koning, Vrouwenweg 16, 3222 LK Leiden.

ADRESVERANDERINGEN aan: W.C. Oonk, Bergweg 37, 2422 EP Lochem.

ADRESVERANDERINGEN aan: A.P. Kools, Tolweg 9, 4505 PM Zuidzande.

ADRESVERANDERINGEN (WILDZANG) EN HUN BASTAARDEN, GROTE PARKIETEN EN GORJENIDEN aan: D.A. Duivis,

t. Josephstraat 46, 4847 SG Teteringen.

ADRESVERANDERINGEN, JAPANSE MEEUWEN EN HUN BASTAARDEN aan: P.J.F. Klören, Meidoornweg 10, 7682 CN Soest.

ADRESVERANDERINGEN EN HUN BASTAARDEN aan: I. Schuurhuis, Drecht 23, 8032 CH Zwolle.

ADRESVERANDERINGEN EN INSECTENETERS aan: E.M. Wessels, Leijenhage 87, 3085 CG Rotterdam.

ADRESVERANDERINGEN aan: H.W.J. van der Linden, Verbodestraat 72, 5921 ES Blerick.

POSTZEGELS VOOR ANTWOORD BIJSLUITEN.

Geef een retourport, dan ook geen antwoord!

Deze regel geldt ook voor vragen aan auteurs etc.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Breda, onder nummer V-280824

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op 15 december 1980

IN DIT NUMMER

	pag.
Philippijnse kaalkopspreeuw	464
De Goudvoorhoofd- en de Petz's parkiet	465
Camoufleren	471
Een bloeddorstige ervaring	473
Kweken met prachtvinken	474
T.T.	476
Wenken voor de kleurkanariekeek	478
Zwartkeelamaranten	480
Zeldzaam kweekresultaat met Bonte Toekans	483
De voliëre van de maand	486
Herfstkleuren horen in elke tuin	488
Zilverschoon	489
Exotische vogels als huisdieren Ja of Nee	490
De Noddy	491
Pietpraat over Borders	492
Hoe vier jonge (huis)zwaluwen werden gered	493
Het kweken met Europese vogels	494
Vraag en Aanbod	496
N.B.v.V. boekenservice	497
Boekennieuws	504
Korte berichten	506

IN DIT NUMMER ADVERTEREN

	pag.
C.O.M., Zeegers, 't Holthoes, Cédé, W. Rouppe van der Voort, Orni-Mondo	472
Broedmij	487
Vogel '81	489
Thieme-Zutphen	499
F. Thijssen, Kasper, Edelchemie, Hellingman Dierenpark Wassenaar, Birdshop Holland, Vogelbeurs Swalmen, Fauna metaalwaren	501
Fauna metaalwaren	502
Sabri Pet supplies	503
Siem van 't Hart, Conditio, V.V.R. Vogelvoederfabriek, N.B.v.V. kalender	505
404	506
De Postduif, Fauna Lux, Animal, Rein v.d. Veen, Henk van Os, Theiling	507
Witte Molen	508

Foto voorplaat: Philippijnse kaalkopspreeuw
Foto Vogelpark Walsrode/Müller

Ontwerp en druk: Steens b.v., boekdruk/offset
Postbus 59 - 3100 AB Schiedam - Telefoon (010) 62 29 22

Philippijnse kaalkopspreeuw

Het laat zich gemakkelijk raden waar **Sarcops calvus**, dat is dan de wetenschappelijke naam van de op de foto's afgebeelde kaalkopspreeuw, voorkomt; de Nederlandse naam zegt het al.

Op de Filippijnen leven ze in enorme aantallen in de dichte wouden. Het zijn dan ook specifieke boomvogels die zich voeden met insecten, bloesems, knoppen en vruchten.

Hun lengte is ongeveer 20 cm en man en pop zijn uiterlijk vrijwel gelijk. Van een duidelijk geslachtsonderscheid is geen sprake, alhoewel wordt beweerd dat de vrouwtjes wat kleiner zijn dan de mannetjes. Die bewering, zo is inmiddels in de praktijk al wel gebleken gaat echter niet altijd op. Het samenstellen van een paar is dan ook bijzonder moeilijk en het wordt door het feit dat beide sexen in hun gedragpatroon ook weinig verschillen laten zien er niet gemakkelijk op.

Naast de nominaatvorm zijn er nog enkele rassen beschreven welke slechts geringe onderlinge verschillen vertonen of voorkomen op een ander eiland of in een ander gebied.

Het zijn zeer beweeglijke vogels die maar al te graag in een struik of boom van tak tot tak springen. Ze laten zich zelden horen en als ze dan al wel eens geluiden produceren klinken die snel en minder prettig.

Uiterlijk zijn het niet eens zulke fraaie vogels. Wat wel opvalt zijn de onbevederde vleeskleurige gedeeltes op de kop en rond de ogen en de relatief zware snavel.

Zo af en toe bereikt een importzending kaalkopspreeuwen ons land. De bekende importeur Siem van 't Hart uit Rotterdam is in die vreemde vogels gespecialiseerd en hij was tevens een van de eersten die op een geslaagd kweekresultaat met deze soort kan terugzien. Reeds in 1978 zond hij enkele eigen kweek exemplaren in op de bondskampioen in Breda en terecht ontving hij daarvoor de NBvV-Oorkonde. Nog steeds kweekt hij trouwens met deze spreuwensoort en heeft inmiddels al enkele jongen uit eigen kweek vogels bekommen. Ondanks dat de pechduivel hem regelmatig te pakken heeft gehad, zijn er toch ieder jaar weer een of meerdere exemplaren geboren.

In de vrije natuur prefereren ze verlaten spechtenholen of reeds bestaande holten in bomen. Aan hak-en

breekwerk doen ze zelf nagenoeg niets. Bij Siem broeden ze in een ruim berkenblok dat midden in de serre aan een paal is opgehangen. In dat blok slepen de vogels twijgjes en groene blaadjes aan waarmee ze een komvormige nestlaag op de bodem van het blok aanbrengen.

Tekst: Cevab

Foto: Vogelpark Walsrode/Müller

Aanvankelijk waren de vogels erg schuw, maar dat is intussen al wel veranderd en hebben ze bepaald geen angst meer voor de mens. Meestal worden per broedsel slechts twee eieren gelegd die wit van kleur zijn. Man en pop broeden ofwel samen ofwel beurtelings en na 13 dagen komen de jongen uit. Een pas uit het ei gekomen kaalkopspreeuw is geheel naakt en slechts een heel enkel klein wit donsveertje is er op de vleeskleurige huid te vinden. Als ze 23 dagen oud zijn vliegen ze uit, geheel bevederd en wat kleur en tekening betreft gelijken ze dan precies op hun ouders. Alleen, ze zijn nog wat kleiner van formaat en dat het jongen zijn, is

het beste te zien aan de witachtige weke snavelranden. Als voedsel krijgen ze meelwormen, mierepopper, krekels en vanzelfsprekend ook gemengd fruit en universeelvoer.

Ze worden nog een aantal weken door de beide ouders gevoerd en geleidelijk aan komen ze zover dat ze hun eigen kostje kunnen opscharren. De jeugdruï verloop bijna onmerkbaar, vooral ook omdat ze qua kleur niet meer zo veranderen. Op een leeftijd van ruim een jaar is er met de jonge kaalkopspreeuwen weer verde te kweken.

Als u dit verhaal leest, komt het allemaal misschien wat eenvoudig over. Je koopt twee van die kaalkopperzetten bij elkaar en de jongen komen vanzelf. Vergist u niet, zo simpel is dat echt niet. Belangrijk is ook hier weer, dat beide vogels, als je dan geluk hebt over een koppeltje te beschikken, ook nog iets voor elkaar moeten voelen. Is dat namelijk niet het geval, dan zou het wel eens heel lang wachten kunnen zijn.

Aratinga aurea aurea

De Goudvoorhoofd- en de Petz's parkiet (*Aratinga aurea* en *Aratinga canicularis*)

Het herkennen, van sterk op elkaar gelijkende vogelsoorten geeft in de praktijk nogal eens problemen. Dit geldt met name voor de twee in de titel genoemde Zuid-Amerikaanse parkietsoorten van het geslacht *Aratinga*.

Toch zijn er, ook al kunnen we ze niet direkt met elkaar vergelijken, enkele opvallende kenmerken waardoor beide soorten van elkaar zijn te onderscheiden.

Laten we het probleem eens aan een nadere beschouwing onderwerpen.

e naam.

Nederlandstalige literatuur

1. Goudvoorhoofdparkiet (*Aratinga aurea*) (ook wel Oranjevoorhoofdparkiet) In de nederlandsstalige literatuur wordt hiermee vrijwel steeds dezelfde vogel aangegeven. Recent wordt de vertaling van de Amerikaanse naam, Peach-fronted Conure (= Perzikvoorhoofdparkiet) wel gebruikt. Gezien de grote eenduidigheid en het feit dat de naam Oranjevoorhoofdparkiet verwarring kan geven met de Engelse benaming voor *A. canicularis* (Oranje-fronted Conure), geniet Goudvoorhoofdparkiet de voorkeur.

- 1.2. Petz's parkiet (*Aratinga canicularis*)
Ivoor-, Perizikvoorhoofd-, Goudvoorhoofd-, Oranjevoorhoofd-, enz. zijn enkele gesignaleerde varianten.

Tekst: J van Eerd
Foto's: W de Grahl.

Oranje- en Goudvoorhoofdparkiet vallen af. Ivoorparkiet, als vertaling van de wetenschappelijke naam voor een van de ondersoorten t.w. *eburnirostrum*, kan verwarrend werken als men die gebruikt voor de nominaatvorm. Petz's parkiet is, mede ge-

zien het veelvuldig gebruik, een acceptabele keuze.

2. Buitenlandse literatuur. Omdat in Nederland veel buitenlandse literatuur wordt gebruikt, is het zinnig ook deze in de beschouwingen te betrekken.
  - 2.1. *Aratinga aurea*. Forshaw en Meyer de Schauensee noemen deze Peach-fronted Conure (z.b.) Bates c.s., Prestwich en Low; Golden Crowned Conure. Grahl; Goldstirnsittich (Duits).
  - 2.2. *Aratinga canicularis*. Forshaw, Prestwich, Orange-

fronted Conure of Petz's Conure. Bates c.s.; Petz's of Half-moon Conure. Voor -eburnirostrum ook Ivory Conure. (Niet konsekvent doorgevoerd). Hardy; Orange-fronted Parakeet*. Low; voor -canicularis Petz's Conure voor -eburnirostrum. West Mexican Conure. Grahl; Eifenbeinsittich of Petz's Sittich.

Opvallend is dat Bates c.s., Low en Davis A.c. canicularis beschrijven als een vogel met donkere ondersnavel. Forshaw, Hardy maar ook Rutgers en Grahl beschrijven deze met een volledig hoornkleurige snavel.

De kenmerken.

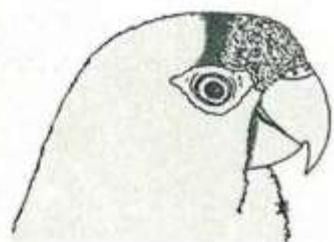
Meest opvallend zijn de verschillen in kleur (z.o.). Andere verschillen zijn aanwezig, met name in de snavelvorm. Hoewel in de kunstwerken van Cooper (in Forshaw; Parrots of the world) dit niet tot uitdrukking komt, valt bij vergelijking van levende exemplaren en van foto's onmiddellijk de naar verhouding zwaardere snavel van de Petz's parkiet op. Gegeven afmetingen in Forshaw ondersteunen dit. Dit verschijnsel wordt vermoedelijk veroorzaakt door de nestplaatskeuze. De Petz's parkiet broedt voornamelijk in holen die hij (letterlijk) uitgraaft in de boomnesten van de termiet. *Euterpes nigriceps*. Zijn verspreiding is hiermee dan ook nauw verbonden (Hardy). De Goudvoorhoofdparkiet broedt in boomholten.

Om de kenmerkende kleurverschillen tussen de twee soorten vast te leggen is het primair van belang de variatie binnen de soort te kennen. In dit specifieke geval kunnen we de typische ondersoorten als uitgangspunt nemen.

- a. **Goudvoorhoofdparkiet** (*A. aurea*) soort en ondersoort t.w.
1. *Aratinga aurea aurea*, 26 cm.
  2. *Aratinga aurea major* (=groot) 28-29 cm. Onafhankelijk van de ondersoort varieert de uitbreiding van de oranje en blauwe kopkleur. Dit kenmerk is m.i. ook niet aan het geslacht gebonden. Verschil in kleurdiepte van het oranje zou wel een geslachtskenmerk kunnen

Goudvoorhoofdparkiet

Petz's parkiet

zijn. (onderzoek levende exemplaren, literatuur, mondelopgave)

Algemeen; snavel zwart, oogomgeving bevederd.

Verspreiding; Brazilië t.z.v. de Amazone, Noord Argentinië.

- b. **Petz's parkiet** (*A. canicularis*) soort en 2 ondersoorten 22-24 cm.
1. *Aratinga canicularis canicularis*. Snavel volledig hoornkleurig. Onderdelen geelachtig.
  2. *Aratinga canicularis eburnirostrum*. Ondersnavel met bruinzwarte vlekken. Onderdelen minder geelachtig. Minder uitgebreid oranje.
  3. *Aratinga canicularis clarae*. Ondersnavel zwartachtig. Onderzijde groenachtig. Oranje band smal (blauw tot aan teugel)

Algemeen; bovensnavel ivorkleurig, oogomgeving naakt.

Verspreiding; Midden-Amerika van Costa Rica tot Midden-West Mexico. opm. Ondersoorten 2 en 3 worden soms samengevoegd. Komen beiden in West-Mexico voor.

Naamgeving van de verschillende soorten en ondersoorten.

a1. a.a.aurea: Goudvoorhoofdparkiet.

a2. a.a.major Grote Goudvoorhoofdparkiet.

b1. a.c.canicularis; Petz's parkiet.

b2. a.c.eburnirostrum; West Mexicaanse Petz's parkiet

b3. a.c.clarae eventueel; Sinalc Petz's parkiet.

Verdere informatie

Geslachtsverschillen.

a. aurea; nauwelijks opvallend. Ma bredere kop en zwaardere snavel Oranje feller van kleur (z.b. 3koppels, foto's, lit. mondelopgave)

a. canicularis; Man zwaardere snavel en kop (lit, foto's)

Andere veel gelijkende parkietsoorten.

1. *Aratinga astec*. Alleen small streep boven snavel neusgate oranje kleurig. (jd. A. nana)
2. *Aratinga cactorum*. Mist al he oranje aan de kop. (Gele lijn onder het oog).
3. *Aratinga pertinax*. Enkele rassen vertonen uitbreiding van oranje geel op het voorhoofd en lijken te een vluchtige waarneming op de Petz's parkiet. Een tweede bli verraad onmiddellijk de andersnavelkleur en vorm, het misse van zilver blauw aan de kop en d bij de meeste ondersoorten voo komende geelachtige tekenin op de wangen en/of onder d naakte, witachtige ooghuik **Oranje tekening niet op naakt ooghuik als bij a.canicularis**

Goudvoorhoofd en Petz's parkiet zijn ongetwijfeld zeer nauw aan elkaar verwant. (Dat geldt ook voor de relatie met de andere genoemde soorten.) In volièremilieu zijn ze waarschijnlijk zonder meer met elkaar te kruisen. Door de grote afstand tussen de verspreidingsgebieden van deze twee is dat in de natuur uitgesloten. Dat het kruisen van met name nauw verwante soorten alleen maar een sterke negatieve invloed heeft op de zuiverheid en dan ook tot niet leidt moge duidelijk zijn. Terecht worden bastaarden van parkieten in het tv-vraagprogramma van de N.B.v. niet gevraagd!

gedrag.

Petz's parkieten zijn sterk sociaal. In de natuur vormen ze groepen van 10-15 vogels. Tegenover vijanden in andere groepen stelt deze zich als een eenheid op. De uitwisseling tussen de groepen is beperkt. Zelfs op plaatsen waar voedsel overvloedig aanwezig is, en waar meerdere groepen samenkomen blijven ze onafhankelijk. Hardy zegt b.v. dat bij gevaar alleen die vogels opvliegen waarvan groepsleden alarm hebben geslagen. In „Two Birdlovers in Mexico” verteld Beebe, dat hij eens zag hoe een valk een Petz's parkiet, die geen geluid gaf, uit de top van een boom sloeg, de overige parkieten zonder teken doortisten. Dit is mede daardoor te verklaren.

Schijnbaar heerst er binnen de groep een bepaald „taalgebruik” dat afwijkt van de taal binnen de andere groepen. Wil de soort als soort blijven bestaan, dan zal deze taal tenminste „Petz's parkiets” moeten zijn. De groepstaal is dus te vergelijken met een dialect.

Een sterke groepsband zonder uitwisseling moet onherroepelijk leiden tot duidelijke verschillen tussen de groepen. Vanuit de natuur weten we wat dit niet het geval is. Er worden slechts 2-3 ondersoorten beschreven. Er moet dus uitwisseling plaats vinden. De vraag hoe dit in zijn werk gaat is alleen te beantwoorden als we de structuur van de groep kennen. Bestaat zo'n groep uit ouders met hun jongen van hetzelfde en/of voorgaande jaar? Sluiten enkele paren met hun jongen zich aaneen of vormen ouden en jongen zelfstandige groepen? Door een intensief ringprogramma is dit te achterhalen. We weten dat koppels voor de eiafzet en later als de pop broedt, de man contact onderhouden met andere broedende of niet broedende soortgenoten. Zijn dit groepsleden of dwingen de sterke sociale gevoelens hen tot deze contacten? Waarschijnlijk zijn het groepsleden die later met hun jongen grotere groepen vormen. Binnen deze vindt dan de paarvorming plaats. Jit ervaring (Hardy. In Nederland zijn importvogels.) weten we dat Petz's parkieten al zeer jong zijn gekoppeld. Bepaalde bindings-mechanismen stellen grenzen aan de groeps-grootte. (z.o.). Worden deze overschreden dan breekt de groep open. De gekop-

De Goudvoorhoofd- en de Petz's parkiet

pelde vogels blijven dan bijeen. Verder bestaat de mogelijkheid, zoals bij andere vogelsoorten is waargenomen, dat ongekoppelde vogels uit verschillende groepen elkaar opzoeken in de gemeenschappelijke voedselbomen, paren en vormen en met een van de groepen verder trekken. Zo kan zich het erfelijk materiaal in de populatie verspreiden en blijft de soort een relatief „konstante” eenheid. (z.o. Immelmann „Australische Platstaartparkieten”.)

Sociale samenstelling binnen de groep.

Hardy heeft uitvoerig zijn bevindingen over de groepsopbouw in voliere-milieu vastgelegd. In hoeverre deze ook van toepassing zijn op het sociale leven in de natuur, blijft een vraag. Binnen de groep wordt een hiërarchie in stand gehouden d.m.v. het z.g. „pikken”. De vogel die de meeste ontmoetingen wint staat het hoogst in de rangorde. Het „pikken” is enigszins geritualiseerd en voert meestal niet tot actief bijten.

Niet alleen door de inter-aktie tussen individuen wordt de rangorde bepaald, ook andere factoren spelen een rol. Zo kunnen nieuw gevormde paren, alhoewel bestaande uit vogels laag in de rangorde, hoog in deze doordringen omdat ze elkaar helpen. Wordt een van de vogels uitgevangen, is de overblijver onmiddellijk minder succesvol en daalt daardoor weer in rang. Ook de lichaamlijke konditie schijnt een rol te spelen.

De plaats in de volière kan eveneens van invloed zijn. Bepaalde vogels zijn succesvoller op een bepaalde plaats in de volière, b.v. een voerbak, een zitstok enz.

Het overgaan tot broeden van een der koppels gaf bij Hardy geen noemenswaardige veranderingen in de sociale structuur te zien. Dit koppel was zeker niet het hoogste in rang.

Hoewel de groep, waaraan Hardy het onderzoek heeft gedaan, bijna een jaar samen leefde en overeenkwam met de natuurlijke groeps-grootte, vormde ze na die tijd nog geen eenheid. Binnen deze waren duidelijk sub-groepen te onderscheiden. In hoeverre de sub-groepsamenstelling samenhang met de herkomst van de vogels, blijkt niet eenduidig uit het onderzoek. Het hierboven beschreven fenomeen treffen we ook bij enkele prachtvinksoorten aan.

Binnen de groep vormen zich de paren. Tenminste in voliere-milieu speelt het geslacht een minder belangrijke rol. Een veel voorkomend verschijnsel bij Zuid Amerikaanse parkieten. De paarbinding, eenmaal voldoende gestabiliseerd, is waarschijnlijk voor het leven. Er bestaat geen twijfel over het feit dat de vogels elkaar na vele maanden nog herkennen en zelfs, ondanks een nieuwe relatie, de oude band weer herstellen. Het herkennen geldt overigens ook voor andere groepsleden. Wordt een eerder afgescheiden groepslid na maanden weer in dezelfde volière ondergebracht, dan wordt hij onmiddellijk door de groep geakcepteerd.

Voortplanting.

In de natuur zonderen broedlustige paren zich meestal van de groep af, en zoeken een bestaande of graven een nieuwe nestholte in een nog gebruikt nest van de termiet *Eutermes nigriceps*. (z.b.) (Rutgers/Vriens melden alleen boomnesten. Dickey en

links:
Aratinga canicularis
canicularis
rechts:
Aratinga canicularis
clarae

Rossem (1938) maakten gewag van 2 of 3 paren die in één termietennest broeden. Waarschijnlijk is dit een uitzondering.

Sociaal contact worden echter niet geschuwd. (z.b.)

In de liefhebbersliteratuur wordt meestal vermeld dat zowel de man als de pop de nestholte uitgraven. Volgens mij is dit een verkeerde interpretatie van Hardy, die hiertoe echter zelf aanleiding geeft. (zie zijn artikel). Hardy zegt in zijn verslag dat zowel de man als de pop graaft. Evenlater maakt hij duidelijk dat alleen de man de toevoersgang graaft en dat de pop enkele minuten in het nest vertoeft als de nestkamer wordt gegraven. De man hierintegen verblijft meerdere uren in het nest. Waarschijnlijk voert de pop alleen inspecties uit en strijkt ze oneffenheidjes glad.

De nestkamer is vrij groot, wat wellicht samenhangt met de gewoonte van het koppel, vele activiteiten samen uit te voeren.

Bijgaande tekeningen geven een voorbeeld van het nest. (Getekend naar een tek. van R. Mengel en de beschrijving van Hardy.) De toevoersgang kan veel steiler lopen dan in de doorsnede is aangegeven. De pop broedt alleen, schijnbaar vanaf het eerste ei (?), en wordt door de man gevoerd of vliegt samen met hem weg om te eten en te drinken. Meestal

betreft de man de wacht in de buurt van het nest maar zoekt soms het gezelschap op van soortgenoten. Daarbij blijft hij binnen gehooraafstand van het nest en reageert onmiddellijk op de roep van de pop.

De kopulatie vindt plaats zoals bij zovele Zuid-Amerikaanse parkieten. De man houdt hierbij een poot op de zitstok en de andere op de pop. (ook Goudvoorhoofdparkiet; Heuvel mondl. Eigen waarn.)

Hoewel de pop vrijwel zeker alleen broedt, verblijft de man vaak in het nest om haar gezelschap te houden. (z.b.) Een verschijnsel dat bij meerdere Zuid-Amerikaanse parkieten is waar te nemen. (zie b.v. Goudnek ara, Mevr. Beetz O.V. '79 blz. 265, Patagonische Parkiet, Beekmans mondl.)

De broedvlek bij de pop, de man ontwikkelt geen broedvlek, is onmiddellijk na het leggen van het eerste ei zichtbaar.

Er worden 3-7 meestal 4-5 eieren gelegd. Hardy geeft een broedtijd aan van plm. 26 dagen.

Ze blijven volgens Lint tot 6 weken in het nest. Low geeft voor Aratinga's in het algemeen van 49 tot 52 dagen. In Forshaw, Grahl en kweekverslagen in lit. Vinden we 6 à 7 weken. Vriends geeft, afhankelijk van het weer 30 tot 35 dagen aan (?). P.S. '79 blz. 135.). Na het uitvliegen blijven ouders en jongen bijeen. De jongen zijn te kennen

aan hun doffere kleuren (?) en bruin iris.

In de voliére.

Het feit dat Petz's parkieten sterk zijn wil niet zeggen dat ze zonder meer in grotere gezelschappen zijn te houden. Zelfs in een naar verhouding grote voliére, blijft de ruimte beperkt en neemt de ontmoetingskans tussen de groepsleden en daardoor de rolbe nadrukking, sterk toe. Dit kan binnen de groep tot spanningen leiden, vooral voor vogels hoog en laag in de rangorde. De mogelijke fokresultaten nemen hierdoor af. Stabiel (of labiel) evenwicht is van vele factoren afhankelijk. Het elkaar kunnen ontwijken zowel lijflijk, als uit het zicht, en de inter-individuele afstand tussen de groepsleden en/of voliérebewoner spelen hierbij een rol. Dit is een van de belangrijkste redenen om in gezelschapsvolières het aantal vogels te beperken. Hardy vertelt hoe in zijn voliére (z.b.) een koppel tot broedei overging, zonder dat dit probleem gaf. De jongen worden echter niet groot gebracht. Wenzel (1880; in Grahl.) hield een koppel goudvoorhoofdparkieten en een koppel Roodrugparkieten in een "voliére van 1.50 + 1.40 + 0.50. In het verloop van de broedperiode werd de verstandhouding echter slechter en moest het koppel Roodruggen worden uitgevangen.

Gezien hun schijnbaar solitair broedgedrag (z.b.) en de ervaringen met andere sociaal levende vogels in voliér milieu, verdient het koppelsgewijs houden de voorkeur. Verstoring en nestblokstrijd worden dan in ieder geval voorkomen.

Het plaatsen van soortgenoten binnen zicht en/of gehoor afstand kan m.i. stimulerend werken. We moeten er dan wel voor zorgdragen dat gekoppelde vogels niet worden gescheiden en in elkaars omgeving geplaatst.

Vaak wordt geadviseerd vogels met een hechte paarbinding, in een groep zelf hun partner bij te laten uitzoeken. Bij een groot aantal soorten biedt dit voordelen. Bij Aratinga's, die vaak koppels van gelijk geslacht vormen geeft deze methode geen uitsluiting over de werkelijke samenstelling van het koppel.

Hoewel de Petz's parkiet in de natuur

lijwel uitsluitend in termietennesten
oedt (z.b.) worden in volièremilieu
oedresultaten behaald in natuur-
kunstblokken. Het aanbieden hier-
in is dan ook voldoende. Aangezien
man en de pop samen veel tijd in
de blok doorbrengen, ook als er jon-
gen in liggen moet deze voldoende
ruim zijn ($\pm \varnothing 25$ cm)

et invlieggat kan men beter niet al-
te groot maken en zodanig richten
dat sterk daglicht er niet direkt invalt.
De voorkeur behoort gevend aan de natuurlijke
ingang kunnen ze het invlieggat ver-
toeren als ze, hoe dan ook, gebruik
maken te maken van de blok. Tevens
wordt de synchronisatie tussen de
koppels hierdoor bevorderd.

Wanneer we de nestblok het gehele jaar
lang voor in de volièr hangen, dan wordt
deze buiten de broedtijd als slaap-
plaats gebruikt. We lopen dan wel het
risico dat ze in een ongunstige tijd tot
roeden overgaan. Hoe aktueel dit
probleem bij Zuid-Amerikaanse par-
keten is weet ik niet. De ervaring leert
dat het bij de meeste Australische
parkieten geen (geen nestslapers)
jaar bij Lories wel (nestslapers) pro-
blemen kan geven. (z.o. Prachtvinken)
en voordeel is dat de koppels gelei-
delijk hun broeddrift kunnen opbou-
wen waardoor de synchronisatie
tusschen problemen geeft. Hangen we
het voorjaar de broedblokken op,
dan kunnen deze problemen zich in
de sterkere mate voordoen. In de winter
aan de broedblok tevens als "vorst-
tijd" nachtverblijf fungeren wat geen
verbodige luxe is. (Velen denken er
anders over, maar herinnert U zich
de winter nog?)

De reden overigens niet voor het schei-
den van de koppels in de winterperio-
de.

Als tussen oplossing kan men, indien
de problemen zijn beter de blokken
verleggen en warmere hoekjes aan-
brengen als slaapplaats.

Zuid Amerikaanse parkieten stellen
geen eisen aan de afmetingen van
een volièr (z.b.) Low beschrijft in
Cage and Aviary Birds haar bevindingen,
opgedaan tijdens een bezoek
aan de kollektie "Busch Gardens" in
Orlando, Florida. Broedlustige paren
(tra's, Amazone's) werden onderge-
bracht in kooien van 0.90 tot 1.20 m
met een zelfde hoogte en een iets ge-
nuegere diepte, en brachten daarin
onder meer hun jongen groot. Bui-

De Goudvoorhoofd- en de Petz's parkiet

Reconstructie termietennest
met nestholte

ten de broedtijd vliegen de meeste
eigen echter vrij rond. (zie P.S. '80 blz 95.)
Het permanent verblijven in dit soort
ruimten is m.i. vogelonwaardig. Vele
parkietsoorten lenen zich ook niet
voor deze methode. (kakatoes, zie
Low.)

Bovendien spreken we nog altijd over
vogelliefhebberij = zonder winst-

oogmerk. Het ten behoeve van de
winst opeen proppen van vogels in te
kleine ruimte strookt niet met het
doel; vrijetijdsbesteding. In de bio-
industrie, waarvoor ik overigens wei-
nig begrip kan opbrengen, gaat het
tenminste nog om de boterham en
liggen de oorzaken geworteld in ons
maatschappelijk bestel. Mea Culpa.
Niet het al of niet tot broeden over-
gaan is de maatstaf voor de geschikt-
heid van een bepaalde ruimte, maar
het etaleren van een zo natuurlijk mo-
gelijk gedrag. Om dit vast te kunnen
stellen is basiskennis noodzakelijk
(literatuur studie, discussie enz.) en
observeren onontbeerlijk. (Het nut
van boeken en tijdschriften). Grotere
volières, minder vogels, meer aan-
dacht voor het individu, een betere
kennis en meer begrip van de vogels,
zijn nauw met elkaar verbonden. Het
houden van te veel vogels is m.i. de
grootste kwaal in de vogelliefhebberij.
Over het algemeen voldoen de in
Nederland gebouwde volières vrij
goed. Voor Petz's parkieten zijn min
maten van 3 tot 4 m lengte bij 1 m
breedte en een hoogte van 2 m vol-
doende. Een grotere breedte geeft de
vogels meer gelegenheid hun natuur-
lijk gedrag te ontplooiën, omdat de
lange smalle volièr de vliegrichting
te veel vastlegt.

Aan het buitenverblijf moet een over-

kapping worden aangebracht waaronder ze tocht en regen vrij kunnen zitten (min. 1m). Maken we het binnenverblijf hoger dan de buitenlucht, is de kans dat de vogels deze benutten groter.

Het aanbrengen van een verwarmingslamp in het binnenverblijf is soms aan te bevelen (z.b.). Zaaibakken kunnen in deze ruimte eveneens hun plaats vinden. Voor meer informatie verwijs ik naar de verschillende boeken en artikelen.

De voeding.

Naast het gebruikelijke zaadmengsel voor parkieten, waarbij zonnepitten niet de helft van het zaadmenu mogen uitmaken, behoren zoet, zacht fruit en groenvoer tot het normale hoofdmenu. Wat zonnepitten betreft wil ik het volgende opmerken. De laatste jaren bestaat er in liefhebberskringen een toenemende afkeer van zonnepitten. Ten onrechte. Problemen die met het voeren van deze zaden zijn ontstaan, kan men terugvoeren op de voedingsmethode. Gebruikelijk was en is het om deze in een afzonderlijke bak aan te bieden. Ze maken derhalve 50% of meer van het menu uit. De gewoonte van vele liefhebbers de voerbakken uit te blazen en weer te vullen versterkt nogmaals het eenzijdige gebruik. Problemen kunnen dan ook niet uitblijven. Beperkt men de hoeveelheid zonnepitten, door het als bestanddeel in het mengsel op te nemen, is het een hoogwaardige voedingsbron. Een mengsel mag ongeveer 10-15% van deze zaden bevatten. Zonnepitten bevatten vrij veel arginine, een bouwsteen van verschillende eiwitten (o.a. veer). Bevat het mengsel ook boekweit, saffloerzaad en/of sesamzaad dan kunnen we de hoeveelheid zonnepitten beperken. (z.a. Holsheimer; "De voeding van vogels"). Een eksakte samenstelling van het menu is moeilijk te geven. De voedingsvoorwaarden van voedingsbronnen kan sterk variëren. Herkomst, transport, opslag, weersomstandigheden, mate van rijpheid, bodemgesteldheid enz. zijn enkele invloedsgrontheden. De voedingstabellen zijn dan ook slechts gemiddelde met alle onnauwkeurigheden van dien. Het zich alleen, daarop begeren is dubieus. Gelukkig bezit ook het vogellichaam een aanpassingsmecha-

De Goudvoorhoofden de Petz's parkiet

nisme dat hem in staat stelt, binnen zekere grenzen, problemen het hoofd te bieden. Algemeen geldt dat de kans op tekorten minimaal is als de variatie het grootst is.

Stel dan de voedingsopname van het koppel vast en pas dit eventueel aan. Is het opname patroon te eenzijdig, poog dan dit uit te breiden. (z.o.)

Naast de genoemde voedingsbronnen komt ook mais voor deze parkieten in aanmerking (Low, Vriends. Heuvel mondl.) Een halve kolf per dag per koppel mag men geven. Mais bevat de bij vogels relatief zelden voorkomende kleurstof zeaxanthine (b.v. Peruviaanse Rotshaan). Deze stof heeft een gele tot oranje-gele kleur. Het veel voeren van mais tijdens de opfokperiode kan bij parkieten mogelijk roodkleuring veroorzaken, ook van de gele veerpartijen. Mondeling is mij hiervan een geval bekend. Het betrof hier Port Lincoln parkieten waarvan de jongen met sterke roodachtige waas op de gele veerpartijen uitvlogen. In hoeverre dit veroorzaakt werd door de mais blijft de vraag. Interessant is het de ervaringen van andere parkietliefhebbers in deze te horen. (briefje, tel. naar redactie of ondergetekende.)

Aratinga's staan bekend als konservatief wat betreft het aannemen van onbekende voedingsbronnen. Vele liefhebbers verbinden hieraan te snel de konklusie dat het betreffende voedsel niet wordt gegeten. Vaak moeten de vogels het leren eten. Door in te spelen op hun gedrag, het over langere perioden aanbieden, het mengen met hun favoriete voedsel of, als dat niet lukt, de zg. harde methode; wegnemen van hun favoriete voedsel en het hardnekkig blijven aanbieden van het nieuwe, kan tot het gewenste resultaat leiden. Deze laatste methode is vooral bruikbaar voor de zich erg eenzijdig voedende individuen.

Noodzakelijk blijft hierbij de vogels nauwlettend te observeren, om eventueel op tijd in te kunnen grijpen.

Low beschrijft hoe het haar lukte een

Blauwbuik-papegaai aan grapefruit en andere vruchten te wennen door in te spelen op het gedrag. Ze zag de deze vogels graag de bast van een in de voliere staande boom afripsen. Ze stak daarom de betreffende vrucht op een tak van die boom. Geleijk begonnen ze deze te inspecteren... te verorberen. Waar vele methodes mislukte, bracht deze de oplossing.

De keuze van de voedingsbronnen verschilt niet alleen tussen de soorten maar varieert ook tussen de individuen van een soort. Opvoeding, persoonlijke voorkeur e.d. spelen hierbij een rol. De behoefte wordt o.a. bepaald door de klimatologische omstandigheden, de fase in de jaarcyclus van de vogel (rui, broedt, enz.) en de mate van activiteit.

Het blijft voor de liefhebber een schier onoplosbaar probleem, wil hij met alle facetten rekening houden. **Alleen het verstrekken van een groot mogelijke variatie aan voedingsbronnen kan dit ten dele opvangen.**

Naast plantaardige produkten (zaden, groenvoer, fruit/bessen) moeten parkieten zeker in voliere-milieu, ook over produkten van dierlijke oorsprong kunnen beschikken. Bepaal de essentiële aminozuren (bouwstenen van eiwitten voor b.v. de veegroei) bevinden zich schijnbaar alleen hierin. Ook de vit. D3 kan door vogels waarschijnlijk alleen uit een prvitamine van dierlijke oorsprong worden gewonnen. (zie Holsheimer.)

De eiwit behoefte is vooral tijdens de opfok- en de ruiperiode groot, maar bestaat ook, alhoewel in mindere mate, gedurende de rest van het jaarcyclus (celgroei). Het tenminste 1 à 2x per week verstrekken van dierlijke eiwitprodukten is ook in deze tijd noodzakelijk. In de pre-opfokperiode kunnen we dit dan opvoeren tot 1x, of nog beter, meermalen daags. (vooral als de jongen zijn).

Zaadeters, waartoe we deze parkieten kunnen rekenen, hebben een sterk ontwikkeld spijsverteringsstelsel. Vooral de maalstiel bij uitstel van de maag, is hiervan een voorbeeld. Toch heeft deze molen, om zijn werk goed te kunnen doen, hulpmiddelen nodig. Scherpkantige kiezel is hiervoor een geschikt produkt. Dit ma

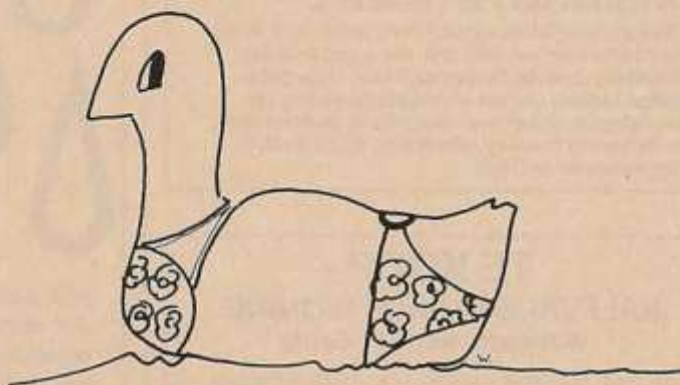
in ook niet in de volière ontbreken. In voedingsstoffen op te kunnen nemen, om te bouwen en te verwerken in talloze bijproducten nodig die of als hulpmiddel of als versneller of als bouwsteen(tje) onmisbaar zijn. Vitaminen, deels leverbaar uit zelfproductie van het dier, is bij een grote variatie aan voedingsproducten meestal voldoende aanwezig (z.b.), mineralen, in de vorm van grit en andere middelen, die alles in de juiste verhoudingen zouden bevatten, wat dat ook mooglijk is.

Opvallend zijn er nogal wat voedingsmiddelen op de markt. Producten aangekondigd als wondermiddelen, die alles in de juiste verhoudingen zouden bevatten, wat dat ook mooglijk is.

Oftewel echter de wondersamenstelling niet op de verpakking staat vermeld en het produkt niet onderhevig aan controle van de waredienst,rijf ik er zeer gereserveerd tegenover aan. Ik ben, mede om nog andere redenen, voorstander van een zo natuurlijk mogelijke voeding, openblijvend voor nieuwe ontwikkelingen op het terrein.

Tegenstelling tot de bio-industrie gaat in de vogelliefhebberij het totaal van de vogel op de eerste plaats en niet een sterke eenzijdige productie (mest, fok, ei). Dit vraagt om heel andere benadering. Het voedingschema is daardoor veel eenvoudiger, het doel moeilijker te bereiken.

De basis voor een evenwichtige ontwikkeling van de individuele liefhebbers, en de vogelliefhebberij in het algemeen is het kritisch beschouwen van zijn eigen bevindingen en het observeren, het bestuderen van de geïnteresseerde en de geïnteresseerde van de vogels en van de medeliefhebbers.

Camoufleren

Camoufleren is in de natuur een heel normale aangelegenheid. Dat geldt zeker ook voor vogels. We kennen allemaal wel die typische voorbeelden van vogels met zeer goede camouflage-eigenschappen. Opmerkelijk is dat het voornamelijk de vrouwtjesvogels of de popjes zijn die zich goed kunnen camoufleren. Mannetjes van zekere vogelsoorten daarentegen zijn zeker geen schoolvoorbeelden van camouflage. In tegendeel: het lijkt er eerder op dat het hen te doen is om op te vallen. Toch heeft de natuur hen dan andere eigenschappen toegedacht om hen redelijke bescherming te bieden. De goudvinkman bijvoorbeeld die zeer duidelijk afsteekt tegen een donkergroene achtergrond van denne- of sparretakken zult u op die manier niet zo vaak voor ogen krijgen. Daarvoor is de vogel te stil, te achterdochtig, zonder direct te hoeven spreken van uitzonderlijke schuwheid. De goudvinkman is dus geen voorbeeld van "kleurencamouflage" maar van wat men als "gedragcamouflage" zou kunnen omschrijven.

Wij vogelliefhebbers weten enorm veel over de voeding, vererving, enzovoort. Ik ben van mening dat wij nog te weinig weten over al die andere factoren die van invloed kunnen zijn op de kweekresultaten. Factoren die ogenschijnlijk onbelangrijk lijken maar uiteindelijk wel bepalend zijn voor het welslagen van de kweek. Want waarom kweekt die bepaalde parkiet bij de ene kweker zo gemakkelijk en krijgt u ze met geen mogelijkheid aan de gang. Is het de lichtinval in uw volière, de ochtendzon of juist de middagzon die bij uw collega wel en bij u niet tot de volière kan toetreden? Of komt het omdat bij u de opening van het nestblok anders is gericht? Sta er eens bij stil, geef uw ogen de kost als u bij andere kwekers op "vogelbezoek" gaat en vraag en vraag..... Camouflage, waarmee we dit artikelje begonnen, is zo één van die zaken die mede succesbepalend kunnen zijn.

Huub Vervest

Een bloed- dorstige ervaring

Na enige jaren geen **Roodkop-papegai-amadines** te hebben gehad, heb ik mij in het najaar van 1979 toch maar weer een paartje van deze vogels aangeschaft. De vogels waren niet erg oud en de leeftijd was niet bekend, maar ze waren in ieder geval zeker dan één jaar.

Woningvesting:

Ik heb een paartje spitsstaartamadines op een zolder gevestigd, in een volière van ongeveer 1½ meter groot. De gemiddelde intertemperatuur op de zolder is tussen 10° en 15° C. In de zomer ligt de temperatuur tussen 15° en 25° C, en een enkele uitschieter van tegenwoordig 30° C.

Voeding dagelijks:

Opvisch zaad, drinkwater, badwater, garnalen, sepia, fijngemaakte eierschalen, groen voer, universeelvoer en groenvoer. Enkele malen per week: trosgierst, (met melk overgoten) uitgeknepen brood, enkele rozijnen, stukje appel, peer of sinaasappel, stukje cake en onkruidzaad.

De vogels verkeerden in een uitstekende conditie en begonnen al vroeg in het voorjaar van 1980 paarneigingen te vertonen en nestgelegenheid te zoeken. Overdag is er constant licht d.m.v. een true-lite buislamp en

een normale buislamp. Het licht wordt geregeld d.m.v. een schakelklok met automatische lichtdimmer. In het voorjaar wordt door mij het aantal lichturen langzaam opgevoerd.

In de maand mei 1980 heb ik drie nestkastjes in de volière opgehangen en de vogels ruim voorzien van nestmateriaal. Diezelfde dag al begonnen de roodkop-papegaai-amadines te nestelen. Bij de spitsstaart-amadines duurde dat nog ongeveer een week. Al vlug hadden de roodkop-papegaai-amadines vier eitjes in een volgepropt nest. Er werd voorbeeldig gebroed, voornamelijk door de pop, doch de man loste de pop regelmatig af. Ook werd vaak samen gebroed. Bij een controle bleek mij dat alle vier eitjes bevrucht waren. Ik had de vogels dan ook regelmatig zien paren, terwijl ik er op korte afstand bij stond. Dit in tegenstelling tot het geschrevene in enkele boekjes, waarin wordt vermeld dat paringen bij die vogels niet worden waargenomen omdat de vogels uitsluitend op het nest paren.

Na 14 dagen gebroed te hebben ging ik controleren. Het bleek dat één van de vier eitjes spoorloos verdwenen was. Ik had er geen verklaring voor, maar na lang nadenken kreeg ik het nare vermoeden dat de vogels hun eigen jong met dop en al hadden opgegeten. De andere drie eitjes kwamen niet uit. Bij een controle na enkele dagen zag ik dat er afgestorven vruchtjes in zaten. Van dit broedsel was dus niets terecht gekomen.

De spitsstaartamadines hadden inmiddels zes eitjes en broedden voorbeeldig. Het nest van de roodkop-papegaai-amadines heb ik schoon gemaakt en opnieuw opgehangen. Tevens heb ik de vogels voorzien van nieuw nestmateriaal.

Onmiddellijk begonnen de vogels te nestelen. Ook zag ik weer regelmatig paringen. Na een korte periode lag het eerste eitje in het nest, daarna elke dag een ei. In totaal kwamen er vijf eitjes. Ook deze keer werd er voorbeeldig gebroed. Bij een latere kon-

trole zag ik dat alle vijf eitjes bevrucht waren. Na ongeveer 14 dagen gebroed te hebben controleerde ik weer. Tot mijn teleurstelling bleek er weer een ei spoorloos te zijn. De volgende dag weer controle en weer een ei spoorloos. Bij controle op de daarop volgende dag zag ik dat er weer een ei spoorloos was en dat de beide overgebleven eitjes vol bloed zaten. De volgende dag, zowaar een levend jong en het nog resterende bevruchtende eitje. De volgende dag, geen wijzigingen, het jong leefde nog. De daarop volgende dag, op de bodem van de volière een half in de dop zittend dood jong. In het nest een klein laagje nieuw nestmateriaal (overgebleven en half verdroogde vogelmuur) en daaronder het enige dode jong. Weer een legsel mislukt. Mijn vermoeden dat de vogels hun eigen jongen opaten, was nu wel bewaarheid.

Hoewel ik de roodkop-papegaai-amadines uitermate goed kon gebruiken om de eitjes daarvan door Japanse Meeuwen te laten uitbroeden, heb ik de vogels toch maar verkocht, omdat ik de gevolgde methode van kweken met Japanse Meeuwen niet leuk vind. (behoudens in noodgevallen, zoals tijdens het broeden de eitjes in de steek laten). Ik vraag mij daarbij tevens af of bepaalde natuurlijke gedragingen van vogels, zoals broeden en jongen groot brengen, op de duur niet degenereren. Voor de instandhouding van de soort zijn die gedragingen immers niet meer nodig, dat doet de Japanse Meeuw wel.

N.a.v. deze ervaring vraag ik mij het volgende af:

1. Is het gedrag van mijn vogels te wijten aan degeneratie, door het jarenlang gebruik van Japanse Meeuwen?
2. Is het een zuiver toevallige gedraging? of
3. Komt het door gebrek aan bepaalde voedingsstoffen?

Dit laatste kan ik mij nauwelijks voorstellen, omdat ik reeds eerder met succes onder dezelfde omstandigheden, zowel met roodkop-papegaai-amadines heb gekweekt. De eerdergenoemde spitsstaartamadines hebben hun jongen wel goed grootgebracht.

Voor reacties hierop in 'Onze Vogels' houd ik mij gaarne aanbevolen.

W. Brink
v. Wijkstraat 4
Anna Paulowna
Tel. 02233 - 17 63

kweken met prachtvinken

Ontwikkeling van de jonge vogels

Prachtvinken leggen met tussenpozen van ongeveer 24 uur een ei. Een legsel bestaat meestal uit 4 tot 6 eitjes, slechts zelden zijn het er meer of minder. Het laatste ei van een tamelijk groot legsel is bijna altijd kleiner. Na het leggen van het derde of vierde ei begint het paar vast te broeden. Daarvóór zit één van de partners – meestal het vrouwtje – al langere tijd voortdurend in het nest op het legsel, maar blijkbaar heeft dit nog niet tot gevolg, dat de kiem zich gaat ontwikkelen. Alleen in gevangenschap beginnen enkele vogels bij wijzen van uitzondering reeds na het leggen van het eerste ei met broeden.

Beide partners nemen aan het broeden deel, en na 11 tot 13 dagen komen de jongen uit het ei. Een tijdsverschil is terug te voeren, of tot een uitzonderlijk vroeg beginnen met broeden (= vanaf het eerste of tweede ei =), of tot een tamelijk lang niet bedekt zijn van de eieren in gevangenschap, bijvoorbeeld bij dieren die zeer gevoelig voor verstoring zijn, en de daarmee gepaard gaande afkoeling. Ongeveer 3 tot 4 jonge dieren komen op dezelfde dag uit. Bij een nogal groot legsel komen de andere pas de volgende nacht uit. De vogels die pas uit het ei zijn gekomen, hebben een min of meer donkere, vleeskleurige huid, die later nog donkerder wordt en in de meeste gevallen met grijs of licht dons is bedekt. De jongen van de Gouldamadine, de Rijstvogel, de Driekleur-papegaaiamadine en de Witborst-rietvink hebben dit dons niet.

Bijna elke soort heeft een typische snaveltekening, die voor de oudervogels door het kleurcontrast en daarbij nog de bedelbewegingen van de kop dient als 'wegwijzer' naar de hongerige bekjes. Alleen bij zeer enkele soorten, bijvoorbeeld van het geslacht *Pytilia*, is de snaveltekening in de loop van de ontwikkelingsgeschiedenis minder geworden, omdat ze aan betekenis verloor doordat de nestelingen hun snavel niet zo ver konden opensperren als die van de andere soorten. Aan de hand van de verschillende punten en lijnen van de snaveltekening, die anders zijn voor elke prachtvinkensoort, kunnen heel goed de onderlinge verwantschapsrelaties van de wida's worden vastgesteld (Steiner en Nicolai).

Doordat de ouders tot ongeveer de tiende dag 's nachts op de jongen zitten, wordt voorkomen dat de nietbe-

vederde nestjongen afkoelen. Twee of drie dagen eerder stoppen ze met het overdag afdekken van de jongen. Op de leeftijd van één week worden de eerste veerkielen op de borst zichtbaar. Deze komen door tussen de tiende en twaalfde levensdag, dus rond het tijdstip, dat de jongen 's nachts niet meer worden afgedekt. De snavel, die als de vogels pas uit het ei komen licht is, gaat - behalve bij enkele papegaaiamadinesoorten - de volgende dagen donker verkleuren. Na 9 dagen gaan de ogen open van de jongen, die nu hun kop richten naar de ingang van het nest. Daarvoor liggen ze willekeurig in het nest. Het bedelgeschreeuw is voor het eerst aan

het einde van de eerste levensweek te horen.

Bij een normale voeding verlaten de nestjongen volledig bevederd na tot 23 dagen het nest. Gebeurt vroeger, dan berust dat vaak op stringen in het nest of in de onmiddellijke nabijheid, door mensen of medebewoners van de kweekruimte. A de vogels langer in het nest blijven, dat echter altijd een aanwijzing voor een verkeerde voeding. Nadat de jongen voor het eerst uitvliegen, blijven ze de eerste uren altijd nog in de buurt van hun geboorteplaats. Ze keren de volgende dagen van tijd tot tijd in de voor- en namiddag naar hun broednest terug en worden hier zelf nog door de ouders gevoerd. Voor hun slapen leiden veel soorten in het begin hun jongen naar het broednest. Enkele dagen na het uitvliegen begint de snavel te verkleuren en deze vertoon op de leeftijd van ongeveer 10 weken dezelfde kleur als bij de volwassen dieren.

Reeds 2 tot 3 dagen na het uitvliegen eten de jongen zelfstandig enkele zaden; ze vragen echter ook door bedelbewegingen met de kop en gedeeltelijk ook met de vleugels om voedsel aan de ouders, die aan deze uitnoc

jing – die nog wordt ondersteund door bedelgeschreeuw – nog ongeveer 14 dagen gehoor geven. Op dit ijdstip zijn de jongen dan ook elfstandig. Ongeveer tijdens de tiende levensweek begint de rui, waarbij de jeugdbevedering wordt vervangen door het volwassen kleed; dit is tussen de veertiende en vijftiende week gebeurd. De geslachtsrijpheid treedt bij de prachtvinksoorten op verschillende momenten in. De vogels mogen richter op z'n vroegst op de leeftijd van 10 maanden beter pas na een jaar, worden gebruikt voor de kweek, maar dan pas volledig uitgegroeide en krachtige dieren gereed zijn voor de voortplanting.

Grootbrengen met pleegouders

Iedereer lang worden bij de kweek van prachtvinken Japanse meeuwtjes als pleegouders gebruikt, daar ze van alle prachtvinken de meest ideale pleegouders zijn. Op zich is tegen het onderleggen van eieren of jongen van zeldzame prachtvinkensoorten bij Japanse meeuwtjes geen bezwaar. Tenminste, niet zolang echte 'noodgevallen' bij het broedverloop van een koppel prachtvinken optreden, of als het bestand zodanig is vermindert dat het in zijn voortbestaan wordt bedreigd. Verwerpelijk is echter een groots opgezette kweek met pleegouders, waarbij elk ei van een andere prachtvinkensoort in het broednest van de Japanse meeuw verdwijnt. De vrouwtjes van deze zeldzame prachtvinken worden dan tot uitgesproken 'leghennen', de meeuwtjes daarentegen tot 'natuurlijke broedmachines'. De zo mishandelde kweekparen van zeldzame prachtvinken brengen latere broedsels, ten gevolge van dit opgevoerde eggen van eieren, helemaal niet of onvoldoende groot. Bovendien heeft het uitbroeden en grootbrengen door middel van pleegouders een negatieve selectie in de prachtvinkenstammen ten gevolge, want meestal worden de kwekers juist door de ouderdieren die niet de meeste broedaanleg hebben verleid tot het kweken met pleegouders. Wordt het grootbrengen met pleegouders generaties lang voortgezet, dan neemt van generatie tot generatie de ongeschiktheid

tot broeden van deze prachtvinkensoort toe. Dit kan zich dan in de erfelijke eigenschappen zodanig verankeren dat de liefhebbers in enkele tientallen jaren tijds van de op deze manier gekweekte soorten – en zij vormen dan het grootste deel van de kweekstam – geen zelf broeden meer te verwachten hebben. De broeddrift wordt geheel of gedeeltelijk weggekweekt door deze voortdurende negatieve selectie van de erfelijke eigenschappen. Hiermee samenhangend kunnen verdere drift-handelingen, zoals nestbouw, balts of grootbrengen van de jongen, zijn gestoord. Reeds nu is het optreden van 'eivreters' vaak te herleiden tot abnormale geslachtsreacties. Al deze uitvalsverschijnselen zijn op basis van voortdurende negatieve selectie van het diermateriaal ontstaan.

In de vrije natuur kunnen de vogels met een gedeeltelijke uitval aan broedeigenschappen – of abnormale drift-handelingen – zich niet vervullen, hun erfelijke eigenschappen kunnen zodoende ook niet worden doorgegeven aan de volgende generatie. Zulke dieren hebben geen invloed op de soort.

Treden de bovengeschreven storin-

gen op bij gevangen vogels of bij vullerevogels, die nooit door pleegouders werden grootgebracht, dan gaat het alleen maar in uiterst zelden voorkomende gevallen om plotselinge veranderingen van de erfelijke bestanddelen - zogenaamde spontane mutaties. De ware oorzaken zijn te vinden bij verkeerde huisvesting, ontoereikende voeding, verkeerd nestmateriaal, te grote storingen in de omgeving van het nest of rustverstoring door medebewoners. Een andere oorzaak van mislukte broedsels kan zijn dat een koppel willekeurig werd samengesteld en niet met elkaar harmonieert. Verandert men deze voor de soort ongunstige omstandigheden en creëert men het voor het typische milieu, dan vertonen ze een normaal broedgegedrag en een succesvol grootbrengen van de jongen kan dan toch nog – al is het dan soms pas na lange tijd – plaatsvinden.

Naast de reeds genoemde negatieve omstandigheden kan het – zelfs bij jonge vogels die voor het eerst door pleegouders zijn grootgebracht – gebeuren dat ze zich, als ze zelfstandig zijn, niet bekommeren om de eigen soortgenoten – om over broedneigingen maar helemaal te zwijgen – maar alleen belangstelling hebben voor de soort waardoor ze zijn grootgebracht. Dit verschijnsel wordt 'foutieve inprenting' genoemd. Wat verstaat men onder 'inprenting'? Hierover een kleine uitweiding.

Lorenz voerde in 1935 door zijn baanbrekende onderzoeken het begrip inprenting in het biologisch spraakgebruik. Hiermee wordt bedoeld het leren van bepaalde indrukken tijdens de ontwikkelingsfase van het dier, die levenslang behouden blijven. Ze worden zo geprogrammeerd, dat ze later als doelgerichte drift-handelingen, bijvoorbeeld onderdelen van het gezang, de balts, het zoeken van de nestplaats, de keuze van de bouwstoffen voor het nest enz. zijn te herkennen. De aanleg voor deze drift-handelingen is aangeboren. Het proces op zich moet eerst worden geleerd en treedt dan later als doelgerichte.

□

T.T. - T.T. - T.T. - T.T. - T.T.

Voor de vogelliefhebber is deze afkorting een bekend woord, want ze weten allemaal dat het tentoonstelling betekent, tenminste tot de uitslag bekend is gemaakt. Dan geeft men een heel andere betekenis aan deze twee letters, namelijk tevredenheid en teleurstelling met het bereikte resultaat. Toch zal ik het niet over de tentoonstelling hebben, al heeft dit artikel er wel zijdelings mee te maken. Het is toch zo dat in feite elke kweker het gehele jaar bezig is met dit grote gebeuren. Terwijl ik dit schrijf is het half mei en met de kweek buiten is het door het koude weer maar droevig gesteld. Zelf verkeer ik in de gelukkige omstandigheid dat ik in huis over een kamer met c.v. beschik, waardoor het mogelijk is om ook in de winter te kweken. Op de helft van de kweek in 1980 is het voor mij op experimenteel gebied met de zebra vinken ook T en T, maar gelukkig is de tevredenheid groter dan de teleurstelling.

In het maartnummer 1980 van "Onze Vogels" schreef ik een artikel over de uitkomsten van de kweek met de loodwangzebravink in 1979. Juist op de scheiding van de bladzijden 132 en 133 kwam ter sprake wat de dominantzilver- en loodwangmannen uit de paring loodwang X dominantzilver onder hun veren zouden hebben. Om dit te weten te komen paarde ik

een loodwangman uit die kweek met een zwartmaskerpop en het resultaat was het volgende: Twee loodwangpoppen, een loodwangman en twee dominantzilvermannen. Ook de broer loodwangman X zwartmaskerpop gaf bijna dezelfde uitslag, doch hier was ook nog een grijze man bij. Ik ben geen kenner van de dominantzilver, doch heb wel gezien dat de wangvlek en flanktekening iets te veel phaeomelanine hebben. Broer dominantzil-

Tekst: C.L. van den Hoven
Foto's: G. Oppenborn

ver paarde ik met een zuiver verervende bleekrugpop uit eigen kweek. Het resultaat uit de eerste ronde was voor mij eveneens een verrassing, want naast twee grijze mannen waren er ook twee loodwangmannen bij. Zouden die laatste twee soms ook weer de dominantzilverfactor onder hun veren hebben? In ieder geval zal het wel het volgend seizoen worden voor ik het weet. Van de tweede ronde zijn de vier jongen nog niet zelfstandig, maar deze keer zijn het allemaal dominantzilvers en is er geen enkele loodwang bij.

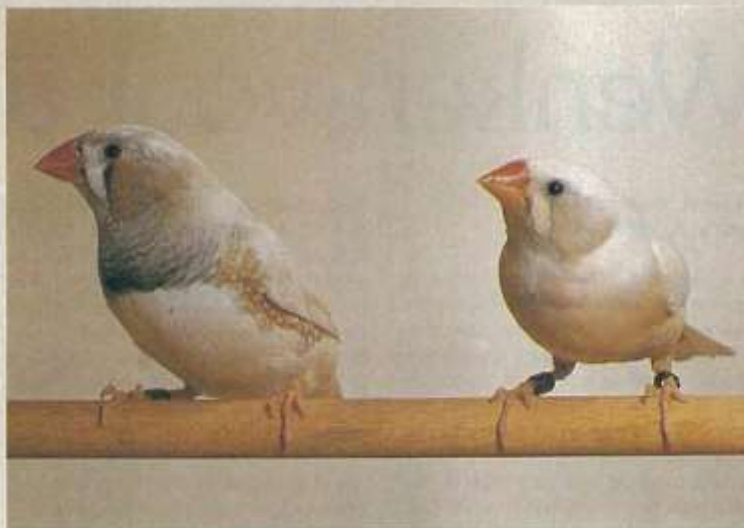
Een ander geval van tevredenheid was het feit, dat het mij dit jaar geluk-

te om de zwartborst loodwangmannen en poppen te kweken. Verschillende benaderen het ideaalbeeld wat betreft het rugdek, dat ik mij in 1977 bij het begin van de kweek met de loodwang had gesteld, namelijk egaal zonder aanslag. Ook over de rest ben ik tevreden en ik geloof dat ik een eind op de goede weg ben voor een standaard van de loodwang, al zijn er nog wat moeilijkheden te overwinnen. Jammer is het dat er zo weinig contact is met andere kwekers van loodwang om ervaringen en kweekresultaten uit te wisselen. Door de artikelen over de loodwangzebravink hoop ik ook andere kwekers te interesseren voor de experimentele kweek met de loodwang en andere kleurslagen, want er is nog een groot gebied van deze vogels dat onbekend is. Het eerste begin is felicitatie de juiste naam voor de "LOODWANG", want we zullen, net als bij de zwartborst, te maken krijgen met kleurslagen die duidelijk te onderscheiden zijn van elkaar en als basis de zogenaamde loodwang hebben. Momenteel heb ik reeds ongeveer vijftig jonge loodwangen gekweekt met verschillende andere kleurslagen als partner, doch de broedkooie ontbreken om dit zelf verder uit te proberen. Een combinatie van kwekers zou de beste oplossing zijn waarbij ieder een stukje voor zijn re-

ening zou kunnen nemen. Helaas al dit wel een vrome wens blijven, want experimenteren kost nu eenmaal broedkooien, punten en prijzen. Dat het niet altijd rozegeur en maneschijn is met het experimenteren ondervond ik ook. Ik paarde Isabelman met loodwangpop en kreeg daaruit drie jongen, namelijk een grijze en twee loodwangmannen. Met de grijze man was en bleef alles normaal, doch met de loodwangen ging het mis. Toen de vier dagen oud waren kregen ze ontstoken ogen, wat tenminste mijn aandacht was. Ik behandelde de jongen met oogzalf, maar het hielp niets. De twee zijn nu vier maanden oud en de een is half en de ander bijna blind. Tot ze ongeveer zeven weken waren pek hun kop meer op die van een borst dan van een zebra-vink. Ik gaf de roed nog niet op en paarde nu die man met een loodwangpop uit 1977, die in twee jaar kweek geen enkel afwijkend jong had gegeven. Als verdere voorzorg om herhaling te voorkomen kregen ze een nieuwe broedkooi in nestkastje. Uit de vier eieren kwamen drie loodwangen, die hetzelfde uvel kregen als de vorige. Deze keer gebruikte ik geen zalf of wat dan ook en verliep het proces precies eender. In enkele dagen nadat ze zelfstandig waren gaven er twee de pijp aan Maarten, terwijl de derde het nog steeds goed maakte, zij het dat hij slecht ziet.

Net is wel typisch dat het alle drie mannen zijn. Blijkbaar hebben wij bij deze paring te maken met twee factoren, die elkaar vijandig gezind zijn en tot uiting komt op het zwakke punt aan de loodwang, namelijk de ogen. Toch is er een groot verschil tussen deze en de vorige gevallen, namelijk dat bij de paring loodwang X loodwang de ogen als het ware verdroegen en ze met de isabel in het vocht wemmen. De laatste drie gevallen zijn nu naar de Universiteitskliniek te sturen voor onderzoek en ik hoop dat er daar de oorzaak kunnen vinden. Van de redactie kreeg ik ter inzage fo-

to's van loodwangen, afkomstig van dhr. Oppenborn uit Duitsland, met het verzoek er iets bij te schrijven. Het valt voor mij niet moeilijk dit te doen, aangezien hij blijkbaar dezelfde moeilijkheden heeft als ik. Foto 1 laat de kop zien van een loodwangman met een oogafwijking. Het opvallende is dat het oog niet symmetrisch in de kop zit, maar dicht bij de snavel en de oogleden bijna verticaal zijn in plaats van horizontaal. Toch heb ik met een dergelijke man gekweekt, zij het dan gepaard met een bruine pop en geen enkel jong met een afwijking gekregen. Blijkbaar kan het oog genoeg licht ontvangen voor het broedrijp worden van de vogel. Foto 2 is wel het droevigste dat we in de kweek kunnen hebben, namelijk een jonge, blinde loodwang. Het mooie van de foto is dat die de verhoogde schedel laat zien, wat tot gevolg kan hebben dat er tevens gehoor- en evenwichtsstoornissen optreden. Meestal sterven deze jongen voor ze zelfstandig zijn, doch weten ze dit te halen dan verwonder ik mij er over hoe goed ze hun eten en drinken in de broedkooi weten te vinden. Ik hoop dat de lezers niet worden afgeschrikt door de artikelen, waarin eerlijk de pech met de loodwang wordt beschreven. Dat het ook anders kan hebben een vriend uit Friesland en ik ondervonden, want de paring loodwang X loodwang leverde geen enkel defect jong op. Dit jaar heb ik met de paring met andere kleurslagen dan de isabel van de vijftig stuks geen enkel jong gehad dat een afwijking had. Juist door deze kweek is de loodwang op alle punten van het keurbriefje behoorlijk verbeterd en zelfs is iets nieuws tevoor-

schijn gekomen, namelijk de zwartborst-loodwang. Ik benader nu bijna het ideaal beeld van de loodwang, dat ik in 1977 voor ogen had. Volgens de aantekening daarop laat de kleurenfoto een paartje loodwangen zien en vooral op de pop wil ik de aandacht vestigen, want wat haar kleur betreft is het een bijna perfecte vogel in de bruine serie. Zo op het oog lijkt de man meer op een zwartmasker en mogelijk dat een der voorouders dit ook geweest is. Voor mij moet de kleur van de bulk aansluiten op de borststreep. Toch heeft het zijn nut om dergelijke foto's te publiceren, want de lezer krijgt een idee om welke soort vogel het gaat. Gezien de kweekuitkomsten ben ik van mening dat de loodwang te zijner tijd een eigen serie zal gaan vormen net als de zwartborst, waarvan tot nu toe als laatste erkende de phaeo of eigenlijk de zwartborst-isabel uit de bus is gekomen. Het vervolg heb ik dit jaar gekweekt met de loodwang, die ik hoop te presenteren in Breda.

Als laatste een ondervinding met de zwartborst tweefactorig. Ik paarde een man grijs/bruin/bleekkrug X een tweefactorige grijze pop en de eerste ronde gaf en éénfactorige bruine en bleekkrugpop. De tweede keer vier grijze jongen, maar het aparte is dat er drie jongen tweefactorig zijn en de laatste is éénfactorig. De stelling dat tweefactorig X tweefactorig zwartborst 100% tweefactorig geeft ging bij mij dus niet op. Onze hobby heeft steeds verrassingen voor ons in petto, maar na het lezen van dit artikel kunt u het wel met mij eens zijn dat de tevredenheid veel groter is dan de teleurstelling.

Wenken voor de kleurk

Tekst: A. Reiding
Foto's: A. Mollinger

Al in de vroege herfst dient men te gaan letten op de kweekkanaries die men voor het volgende broedseizoen wil gebruiken. Men dient op de volgende punten te letten: De jonge, zowel als overjarige kanariemannen moeten goed zingen en geen piepende of snetterende geluiden maken. Tevens mag de lever, als men de vogel op de rug in de hand houdt niet meer dan 2 à 3 mm onder het borstbeen vandaan komen en moet links zitten, anders heeft de vogel een ziekte of te grote lever. Het onderlichaam van een kanarievogel dient een geelrosige kleur te hebben, te vergelijken met de kleur van de huid in de handpalm. Tevens dient men erop te letten dat men jonge kanaries aanhoudt van vogels, die een goede bevruchting hebben gegeven. Overjarige mannen, die tijdens het vorige seizoen een slechte bevruchting gaven, uitschakelen voor de kweek. De kanariepoppen controleert men ook op snetter- en piepgeluiden, lever en darmstoornissen. Men kan er verder nog aan denken dat de lengte van het borstbeen (midden) naar de aarsopening zo lang mogelijk is. Zo'n vogel kan dan ook behoorlijke eieren leggen en hoe groter het ei, hoe groter de jonge vogel. Men dient in de herfst en winter de dagen niet te verlengen. De natuur geeft niet voor niks die korte dag, dit is de rusttijd. Vogels, die goed uitgerust en gezond het voorjaar ingaan, zullen ook resultaat kunnen geven. Als U vroegbroeder bent, hoort u ze ook een kunstmatige herfst en winter te geven voor de rust (d.w.z. een periode met weinig licht). Dus dagen verkorten in de nazomer, als U in januari of februari wilt beginnen. Laat tevens vóór het broedseizoen de mest onderzoeken op ziekten en geef niet onnodig medicijnen als er geen ziekte geconstateerd is. U eet toch zelf ook geen medicijnen als u niet ziek bent. Tevens dient men broedkooien te hebben die gelijkmd en gespijkerd zijn om naden en kiertjes te vermijden. De kooien verven met matte verf op waterbasis (latex). De lade van de kooi dient soepel te gaan om lawaai en schudden te voorko-

men tijdens het uittrekken. Ook schuifjes en deurtjes moeten zo licht mogelijk open gaan. Men kan allerlei nestmateriaal gebruiken, zoals mos en wintergras (tijdens vorst plukken, dan is het ongedierte dood), sisaltouw (niet langer dan 3 à 4 cm knippen, anders hangen de vogels zich op en raken hun pootjes vast), katoen enz.

Als dan eindelijk het broedseizoen begint dient men te letten op de volgende punten:

- De vochtigheidsgraad die zo'n 60 à 70% moet zijn. Hiervoor zijn hygrometers in de handel.
- De temperatuur. Persoonlijk hou ik van 16 à 18 graden tijdens het broedseizoen.
- Het aantal ichturen. Ongeveer 14 uren daglicht tijdens het broedseizoen, met dan wel een donkerder hoekje voor de reserve- of kweekmannen en poppen. Als men maar zorgt dat er goed licht voor de broedkooien is.

Vóór het grote licht uitgaat doe ikzelf het schemerlicht aan. Dit laat ik een half uur branden en doe dit zelf uit om de volgende reden: Ik controleer dan de broedkooien, en als alles oké is mag het schemerlicht uit. Dit voorkomt: een pop nog niet op het nest (die in de schemer nog even wat eten moest); een jong uit nest gevallen; eitjes uit het nest; man wil nestelen en scheurt het nest van broedende pop uit elkaar, etc. Ik wil U adviseren

om eerst poppen in de broedkooier te doen. Deze eerst laten wennen. Begint zo'n vogel uit zichzelf te nestelen, dus randje nestmateriaal in nest dan plaatst men de man erbij en nie eerder. Men dient erop te letten da de mannen niet te vet zijn. Het is ool van belang om reservemannen te hebben. We zorgen dat de vogels ee leeftijd van ongeveer 10 maander hebben, omdat ze dan in ieder geva geslachtsrijp zijn (uitzonderingen be vestigen de regel). Ook dient men bi de mannen en poppen, ongeveer eer maand voor de broedtijd, de nagels te knippen. Dit dient te geschieden voo een sterke lamp om de bloedader te kunnen zien. Te lange of te scherpe nagels veroorzaken vaak onbevru ching te of beschadigde eitjes. Dwing nooit een vogel, een gedwongen iets is nooit goed. De natuurlijke weg voo rijping van een pop is dat de vogel ui zichzelf begint te nestelen. Plaatt dan de man erbij en in 80 van de 100 gevallen zal ze zodra de man begint te zingen in de paarhouding gaan zitter en zich laten treden. Het eerste to het vierde eitje haal ik weg en vervang ik door kunsteitjes. Ik keer ze twee keer per dag. Een vogel keert zelf ool de eitjes tijdens het broeden. Ditzelf de doe ik ook met 2e en 3e broedsels Door de eitjes weg te nemen en na -dagen allemaal weer terug te leggen bereik je dat de jongen op dezelfde dag geboren worden. Men kan me vijf dagen zien of de eitjes bevruch zijn. Je ziet dan de bloeddraad zitten het lijkt net een spin in 'n web. Tijdens het gehele jaar volop grit, zeewier, m neralen, houtskool en roodsteen ver strekken. Vooral tijdens broedseizoen 1 theelepel universeel per koo per dag. U dient een goed zaadmeng sel te verstrekken. Kijk niet alleer naar de prijs maar ook naar de kwali teit van het zaadmengsel, en voldoe iets goed (goed resultaat) verande dan niets, maar houdt U daaraan.

Er zijn genoeg goede fabrieksmer ken, maar persoonlijk geef ik een zel gemaakt opfokvoer. Het voldoet mi zeer goed, al jaren. Ik heb nog nooit een slecht jaar gehad. Het ene jaa zo'n 70 à 80 tot 100 à 114 jongen var zo'n 16 à 20 poppen. Heeft een pop of 2 jongen grootgebracht, dan word

ariekweek

zij ook meegeteld voor het gemiddelde van het aantal poppen dat eitjes en jongen grootgebracht heeft. Er zijn vogels die 11 of 12 jongen grootbrengen; maar er zijn ook vogels die, ondanks dat je er alles aan doet, geen bij leggen, noch tot nestbouw overgaan. Kijk die reken ik niet bij het gemiddelde. Persoonlijk houd ik geen poppen aan die in één seizoen, in 2 broedsels, geen 6 jongen grootbrengen. Streng selecteren is raadzaam en alleen vogels van goede ouders aanhouden voor de kweek. Ik kweek nu voor het 12e jaar en heb ook teurstellingen maar nog nooit een broedseizoen zonder een behoorlijk aantal vogels, hetzij van 2 of 3 broedsels.

Recept opfokvoer.

1 à 6 beschuiten (gemalen in een roerleef).

1 kippeei (6 min. gekookt)

Vork ei en beschuit door elkaar zodat er geen wit of geel van ei meer zichtbaar is. Voeg hele Kleuter liga-koek toe en maak alles rul met zuivere bijenhoning (zonder suiker) (ongeveer een vork).

Als zaden voeg ik bij:

1 afgestr. eetlepel hennep (gemalen in koffiemolen)

1 afgestr. of volle eetlepel negerzaad.

1 volle eetlepel gepelde gebroken haver.

1½ theelepel blauw maanzaad (niet meer, heeft n.l. laxerende werking) voer ook eens ditzelfde als krachtvoer het gehele jaar door 1 theelepel per vogel per dag en niet meer.

Geef ook 1 keer per maand vitaminen (van Witte Molen) in het drinkwater opdat de vogel vitaminen in de lever opslaat die hij kan gebruiken in broedtijd, in rui- en tentoonstellingstijd. Een vogel die geen inhoud heeft kan ook weinig presteren. Een vogel moet altijd lekker aanvoelen en er moet een goed gewicht aanzitten. Men moet voelen dat men wat in de hand heeft. Het opfokvoer begin ik te verstrekken zoals gezegd een maand voor het broedseizoen begint. 1 theelepel per dag per vogel. Hebben ze jongen, geef de oude vogels dan 2 à 3 aanhangglasjes per dag. Deze vul ik geregeld bij; hoe vaker vers hoe beter. Als de jongen ongeveer 14 dagen zijn moet men de pop in de gaten houden.

Ziet men de pop met nestmateriaal in de bek, plaatst dan een tweede nestkorfje en geef ze volop nestmateriaal. Dit om plukken der jongen te voorkomen. De poppen beginnen ook wel vroeger of later, maar meestal na ong. 18 dagen aan een 2e broedsel. Plaats man erbij die U voor de pop uitgezocht heeft; de pop moet wel weer een randje in de nest hebben gebouwd. Zodra de pop het legsel van 4 à 5 eitjes heeft voor het 2de broedsel verwijder ik man + jongen. Deze man heeft als het een goede kweekvogel is het voeren overgenomen van de pop en brengt ze in een vlucht verder groot. Tijdens eerste broed verwijder ik de mannen van de poppen zodra het legsel compleet is. Hiermee voorkom ik dat de poppen te lui worden.

Zonder man moeten ze van het nest om te eten en tevens kan ik controleren hoe de pop tot aan haar 2de legsel voert. De man controleert men in de vlucht op het voeren van de jongen. Zodoende kunnen vogels met slechte eigenschappen later voor de kweek worden uitgeschakeld. Geef ook nog gekiemd zoetzomerzaad (raap) zodra de jongen één week oud zijn totdat ze met de man in de vlucht gaan. Kiem dit als volgt: Doe [negerzaad en] zoetzomerzaad in een nylonkous. Wasknijper erop, in een emmer water. Spoel dit 3 keer per dag uit onder de kraan, ververs het water in de emmer en maak ook de emmer ieder dag schoon. Zet de kous 's avonds in een bloempot. Deze pot op

een omgekeerd leeg groenteblik op de gaskachel, welke op de spaarbrander moet staan. Om 6 uur 's avonds op de kachel, de andere morgen is het zaad gekiemd, met kiemen van 2 à 3 mm. Het moet droog zijn en niet aan de vingers plakken. Geef vogels met jongen, 1 afgestreeken eetlepel per dag, en wel wanneer de jonge vogels minstens een week oud zijn. Bij jongere vogels niet, omdat gekiemd zaad een hoog vochtgehalte heeft dat darmstoornissen kan veroorzaken. Het opfokvoer is bij hoge temperatuur nog al gauw zuur, dus koel bewaren. Niet in koelkast want dan wordt het te koud. Maak niet meer dan per dag opgevoerd wordt, dan bederft het ook niet. De jonge vogels moeten op zaad komen wanneer zij 5 tot 7 weken oud zijn, dit is voor hen de crisistijd. Daarom wat voer pletten of kneuzen met een fles, of grof malen in een koffiemolen, dan heeft U weinig last van vogels die niet op zaad komen. Ze moeten het vlies van het zaad kunnen pellen. Hier dient U op te letten en dus minder krachtvoer en opfokvoer verstrekken; want zaad is het hoofdvoedsel, en kracht- en fokvoer zijn een 'lekker hapje'. Bij het schoonmaken van de broedkooi letten op bloedluis op kop-einden der zitstokken. Tijdens het broedseizoen dubbel opletten. Er zijn genoeg middelen van goede kwaliteit om bloedluis te voorkomen. Ik raad U aan tijdens het schoonmaken zo nu en dan even te verdwijnen uit de broedruimte dan kunnen de vogels, die niet durven te voeren tijdens U aanwezigheid, ook weer even hun jongen voeren.

Voorkom zoveel mogelijk lawaai bij de vogels te maken. Dat voorkomt weer schrikreacties. Tijdens het broeden zo weinig mogelijk schoonmaken. Schoonmaken vóór het broeden en als de jongen een week oud zijn is het beste. De mest haal ik er tijdens het broeden voorzichtig met de hand uit. Zo weinig mogelijk storen dus tijdens de 13-daagse broedduur.

Dit waren zo wat wenken. Hier en daar in telegramstijl maar ik hoop toch dat het u voldoende aanspreekt en dat u er wat aan heeft. Ik wens u nu al een erg goed kweekseizoen.

ervaring met
Afrikaanse soorten

Tekst en foto's: Jan Wigmore

ZWARTKEELAMARANTEN

Onder deze naam kunnen we een groep bijzonder mooie Amaranten samenvatten welke we eens nader zullen belichten in het onderstaand artikel.

Als uitgangspunt van dit verhaal nemen we de **WIJNRODE AMARANT** even onder de loupe.

Het mannetje van deze vogels heeft een zwarte keel en wangen terwijl dit zwart ook nog doorloopt op het voorhoofd bij de snavelimplant. De bovenkop is grijs met een rossige waas. Rug en vleugeldeksels grijsachtig roodbruin, Bovenstaartdekveren donker karmijnrood.

Slagpennen donkergrijsbruin evenals de kleine vleugelpennen welke echter wijnrood omzoomd zijn. Middelste staartpennen donker roodbruin, de buitenste zwart met een rode omzoming. Borst en onderlichaam wijnrood. Onderstaartdekveren zwart. Op de flanken en borstzijden een witte punttekening. Ogen roodbruin met grijsblauwe ooglidrand. Snavel blauwgrijs met zwarte punt (In sommige werken staat dit foutief als olijfgroen met zwarte punt vermeld.)

Het popje mist het zwart aan de keel wat bij haar heeft plaatsgemaakt voor een grauw geelbruine kleur. Deze kleur siert ook het onderlichaam op de borst echter een wijnrode gloed. De grootte van dit soort is ongeveer 11 cm.

In de wat oudere literatuur worden de zwartkeelamaranten onderverdeeld in drie rassen nl.

1.) bovengenoemde Wijnrode Amarant - *Lagonosticta vinacea* (Harlaub)
2.) De Zwartkeel Amarant - *Lagonosticta nigricollis nigricollis* (Heuglin) welke een ondersoort heeft die we Togo Zwartkeel Amarant zouden moeten noemen, de Latijnse naam van deze vogel is *Lagonosticta nigricollis togoensis* (Neumann) Deze vogels onderscheiden zich van de Wijnrode Amarant door het feit dat het wijnrood heeft plaats gemaakt voor een blauwgrijze kleur met een zwak

roze gloed, ze maken dan ook een veel grijzere indruk.

3.) De laatste van de drie rassen is de masker Amarant - *Lagonosticta larvata*. (Ruppell)

De Masker Amarant heeft ten opzichte van de Wijnrode Amarant meer rood in de kop en halspartij en een donker bruinrode borstkleur overgaand in een zwarte onderzijde. Op de donkere flanken vertonen ze een rode waas. Bij de Masker Amaranten loopt ook de stiptekening over de ge-

hele borst door.

Ook bij deze laatste twee rassen mis sen de popjes de zwarte koppertij.

Mackworth - Praed vat deze vogels in het African Handbook of Birds allen samen in het ras Larvata en noemt ze dus ondersoorten van de laatstege noemde Masker Amarant.

Steinbacher en Wolters zijn van mening dat de Masker Amarant beter als een zelfstandig ras kunnen zien en de beide Zwartkeel Amaranten als een ondersoort van de Wijnrode. (Vogel ir Käfig und Voliere, band 2) Om e.e.a echter op vaste voeten te krijgen is volgens dr H. Wolters nog veel veld onderzoek in Afrika nodig en moet er ook nog veel onderzoek gedaan worden naar gedrag, broedgewoonte en dergelijke.

Biotoop en Herkomst:

De Wijnrode Amarant heeft als woon gebied de Bamboegebieden in Gambia en zuidelijk Senegal, Nrd Guinee tot in westelijk Mali.

De Zwartkeel Amarant daarentegen zoekt het in de met bomen en struiken begroeide savannen waar ze zich schuilhouden tussen opschietende gierst en verschillende grassen er onkruiden.

Hun gebied strekt zich uit van Ghana tot noordelijk Kameroen voor de togoensis. De *nigricollis* komt voor in zuidelijk Tsjaad en Oost Sudan. De nesten van deze Zwartkeel Amaranten zijn gevonden in kleine struikjes

in vochtig grasland en in stapels rijshout in landbouwgebieden.

De Masker Amaranant tenslotte woont de met Bamboebegroeide gebieden op een hoogte van 900 tot 1500 meter in Ethiopie, ook worden ze wel waargenomen in met gras begroeide drooggevalle rivierbeddingen en langs met bomen begroeide rivieroeveren.

De voeding in de vrije natuur bestaat uit diverse kleine zaden vooral graszaden en daarnaast ook vrij veel insecten die in hoofdzaak van de grond opgenomen worden.

Import en acclimatisatie:

Naar mijn ervaring komen de Wijnrode Amarananten meestal tussen importen Senegal Amarananten (Vuurvinken) binnen, vooral in de maanden April-Mei. Tussen zo een zending vinden we dan soms enkele Kleine Punt Amarananten-Lagonosticta rufopicta samen met wat Zwartbuik Amarananten - Lagonosticta rara en af en toe wat Wijnrode Amarananten.

Als de vogels pas geïmporteerd zijn, zijn ze in de regel in een niet al te beste conditie. Vaak hebben ze een darmontsteking en zijn ze erg verzwakt omdat ze nogal stressgevoelig zijn.

Rust, warmte en een goede voeding zijn dan zeer belangrijke zaken. Ook kan een kuur met een gevitamineerd antibioticumpreparaat dan soms nodig zijn. (Ik heb zelf goede ervaring in deze gevallen met Terramycine Egg Formula van Pfizer).

Als voeding zo mogelijk halfrijpe onkruidzaden, Senegalgierst, Rode Panicum en andere kleine zaden. Spinnen en kleine insecten zijn in deze periode ook van levensbelang.

Als de dieren wat aangesterkt zijn en eenmaal aan het voedsel gewend,

zijn het toch wel sterke vogels **echter** ze blijven toch wel warmteminded en gevoelig bij overplaatsing in een vreemde ruimte.

Oplettendheid blijft ook geboden wanneer pas geïmporteerde exemplaren bij eigenkweek vogels worden geplaatst. De laatsten kunnen dan nog wel eens ziek worden wat te wijten zou kunnen zijn aan bepaalde virussen die de importvogels bij zich hebben en waar ze een natuurlijke resistentie tegen bezitten welke onze eigenkweek Amarananten niet hebben. Het gevolg is dan nog al eens de dood van onze zelf gekweekte vogels.

Verzorging in Gevangenschap:

In de loop der jaren heb ik de ervaring opgedaan dat mits op de juiste wijze verzorgd deze Amarananten dankbare en betrouwbaar volierevogels zijn. Wel moet ik daarbij vermelden dat ik tot nu toe alleen de Wijnrode en de Zwartkeel Amarananten in mijn bezit heb gehad. De Masker Amaranant is zelfs waarschijnlijk nog nooit levend naar Europa gekomen. (dr H. Wolters)

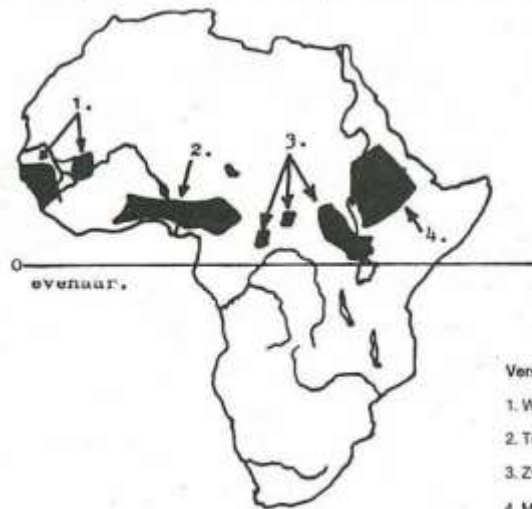
Van de soorten die ik zelf heb gehouden en nog heb, zou ik zeggen dat de Wijnrode wat betrouwbaarder is. De Zwartkeel Amarananten lijken mij een beetje schuwer en wat meer teruggetrokken.

Als voeding krijgen ze een normaal tropenmengsel aangevuld met extra Rode Panicum, Senegalgierst, Mohairgierst en Japanse millet.

Natuurlijk ook onkruidzaden, 's zomers halfrijpe en 's winters gewoon uit de handel. Als levend voedsel worden graag spinnen opgenomen, meelwormen worden ook niet versmaad en tussen het zogenaamde **weideplankton** wat met een fijnmazig net van bermen en langs slootkanten geschept kan worden vinden ze ook verschillende insecten van hun gading. Verder wat miereneitjes en een goed opfokvoer met gekiemde zaden en de zaak is rond.

Als kiemzaad gebruik ik een mengsel van gelijke delen Negerzaad, Nootzoetraapzaad, Rode Panicum en Japanse millet. Al deze zaden kiemen zeer snel en vullen elkaar goed aan wat betreft hun voedingswaarde.

Ik ga verder van het standpunt uit dat scherpe maagkiesel en een goed mineralen-grit mengsel voor alle vogels een vanzelfsprekende zaak is. Wat betreft de diverse onkruiden heb ik waargenomen dat de zaden van vogelmuur (Stellaria media) en het zoge-

Verspreidingsgebied.

1. Wijnrode Amaranant.
2. Togo Zwartkeel Amaranant.
3. Zwartkeel Amaranant.
4. Masker Amaranant.

naamde eenjarig straatgras (*Poa annua*) zeer geliefd zijn.

Verder moeten we niet vergeten dat de onkruiden in de vrije natuur voor onze vogels niet alleen de **keuken** maar ook de **huisapotheek** zijn.

Sommige zaden welke in grote hoeveelheden giftig zijn, kunnen in bepaalde gevallen, in de juiste dosering geneeskrachtig werken.

Bovendien zijn niet alle zaden welke voor de mens giftig zijn persé ook voor vogels giftig.

Om daarvan een klein voorbeeld te noemen, de Geelbuikcini-*Serinus flaviventris* welke leeft in Zuid-Afrika voedt zich in hoofdzaak met zaden van een daar voorkomende *Euphorbia*. Een plant dus van de Wolfsmelkfamilie welke voor de mens zeer giftig is. (dr.R.v.d. Elzen).

Kweek:

Ik kweek met deze vogels in kleine volières, ongeveer 1m² vloeroppervlakte bij een hoogte van ± 1,3 mtr.

De achterwand en een zijwand zijn voorzien van latten waartussen *Brem*, *Heide* en *dennetakken* gestoken worden.

Op deze manier kun je voor de vogels aantrekkelijke nestplaatsen maken. Meestal wordt genesteld op een hoogte van 50 a 60 cm.

Het nestje is een typisch amarantenest.

De vogels beginnen meestal erg vlot met de nestbouw, en het nest is vaak na twee dagen al klaar.

Het wordt gebouwd van grassen, kokosvezel, sisal en van binnen gevoerd met zachte materialen zoals katoen en veren.

Ondanks het feit dat ik meerdere nestkastjes ophang, hebben ze bij mij tot nu toe altijd een vrijstaand nest gebouwd.

De balts vindt op de grond plaats en is eigenlijk vrij eenvoudig, het mannetje en popje draaien een beetje rond elkaar met opzij gewende staart, er is wat snavelgepik, en dan volgt de paring.

Ik heb tijdens de balts nooit geen gezang waargenomen, echter wanneer een koppel voor het eerst met elkaar in contact komt schijnt er soms wel eens een paringsbalts plaats te vinden waarbij het mannetje zingt. (Steinbacher en Wolters.).

De zang bestaat uit een mengsel van trillende en fluitende toontjes en is leuk om te horen. Vooral een luid JU.JU.JU.JU springt er uit. Het legsel bestaat uit 4 soms 5 eitjes, wit van kleur, met de afmetingen van ± 14 x 11 m/m. Broedduur 11 - 12 dagen.

Overdag wisselen de dieren elkaar af, 's nachts broedt het popje. Ik heb echter ook waargenomen dat ze 's avonds samen in het nest zaten. Deze Amaranten zijn naar mijn erva-

ring erg betrouwbare kweekvogels en als het met de voeding een beetje klopt vliegen de jongen op een leeftijd van 18 a 20 dagen uit. De mannetjes zijn dan direct van de popjes te onderscheiden doordat ze wat donkerder zijn en op de keel al een donker vlekje bezitten. Ze gaan 's avonds dan niet meer terug in het nest, maar slapen dicht tegen elkaar tussen de takjes. Al na enkele dagen beginnen ze wat voer van de grond op te nemen en na ongeveer 2 weken zijn ze al in staat om voor zichzelf te zorgen, de oude vogels zijn dan in de regel al weer met een volgend nest begonnen.

Ik vang de jongen dan uit en plaats ze in een ruime kistkooi waar ze in alle rust aan de jeugdruï kunnen beginnen.

Op een leeftijd van goed 3 maanden zijn ze van de oude vogels niet meer te onderscheiden.

Ik hoop in een volgend artikel een van de andere Amaranten eens te bespreken om zo deze boeiende vogels wat meer onder uw aandacht te brengen, Tot dan.

Verantwoording Nederlandse benamingen:

Vinacea = van de wijn = Wijnrood. Nigricollis. Nigri = Zwart, Collis = Keel, samengevoegd Zwartkeel.

Togoensis = van Togo.

Larvata = o.a. Masker.

Lagon = Flanken, Stictos = Gestipt, Lagonosticta = met gestipte flanken (Cabanis)

Lit:

Steinbacher und Wolters.

Vögel in Käfig und Voliere.

David. A. Bannerman.

The Birds of West and Equatorial Africa.

Mackworth - Praed. and Grant. African Handbook of Birds.

Luk van Praet.

Persoonlijk onderhoud.

Met dank aan dr. H. Wolters voor zijn mondelinge inlichtingen en het mogen inzien van de balgencollectie van het museum Alexander Koenig in Bonn.

zeldzaam kweekresultaat met Bonte toekans in Diergaarde Blijdorp

Tekst: G.M. Essenberg
Foto's: Horst Muller en J.A. Assink

De kweek met toekans is nog steeds een uitzondering. Slechts sporadisch worden kweekresultaten gemeld. Geslaagde kweek is gemeld met de Bonte toekans in Vogelpark Walsrode (1963), en ook de dierentuin van Los Angeles heeft gekweekt met een aantal toekan-soorten. Ook in Blijdorp zijn enige malen eieren gelegd door de Reuzentoekekan; de eieren bleken echter steeds onbevruucht. De kweek met de Bonte toekan in Blijdorp in 1979 is, zover we weten, de eerste keer in Nederland.

Toekans behoren tot de Orde Piciformes-spechtachtigen, waartoe ook de baardvogels, honingwijzers, spechten en glansvogels behoren. Soorten die over het algemeen moeilijk te kweken zijn in dierentuinen. Toekans bewonen de wouden van Midden- en Zuid-Amerika, waar ze voornamelijk leven van vruchten en bessen. Hun kleinere familieleden, de Arassaries, eten ook insecten en kleine, vaak jonge zoogdieren. Het zijn erg actieve vogels, die veel eten en daarmee een groot deel van de dag bezig zijn.

Het belangrijkste kenmerk van de toekans is de grote, felgekleurde snavel,

die vaak even groot is als hun eigen lichaamsgrootte. Ondanks de grootte is de snavel erg licht omdat ze opgebouwd is uit los beenweefsel met een dunne hoomlaag. De functie van deze uitzonderlijke snavel is nog steeds niet bekend, maar hij vervult zeker een functie bij het bemachtigen van vruchten, die aan de dunste twijgen groeien, die ze door deze snavel nog kunnen pakken. Bij het drinken wordt de snavel plat in het water gedoopt, daarna wordt de snavel achterover gehouden om het vocht binnen te krijgen. Toekans hebben poten, waaraan 2 tenen naar voren en 2 tenen naar achter zijn geplaatst (zygodactylie), dit maakt dat ze zich zeer behendig door de boomkruinen kunnen bewegen. Bij onraad, 's ochtends en 's avonds zijn de vogels erg luidruchtig en laten om de beurt een luide roep horen, 's Nachts slapen ze in een karakteristieke houding, waarbij ze de lange snavel op de rug leggen en de staart omhoog steken. Toekans en Arassaries maken hun nest in een holle boomstam of tak en gebruiken geen nestmateriaal, soms brengen ze wat vruchten in hun nestholte.

De Bonte toekan of groensnaveltoekan (*Ramphastos dicolorus*) komt voor in Zuidoost-Brazilië, Paraguay en Noord-Argentinië en is ongeveer

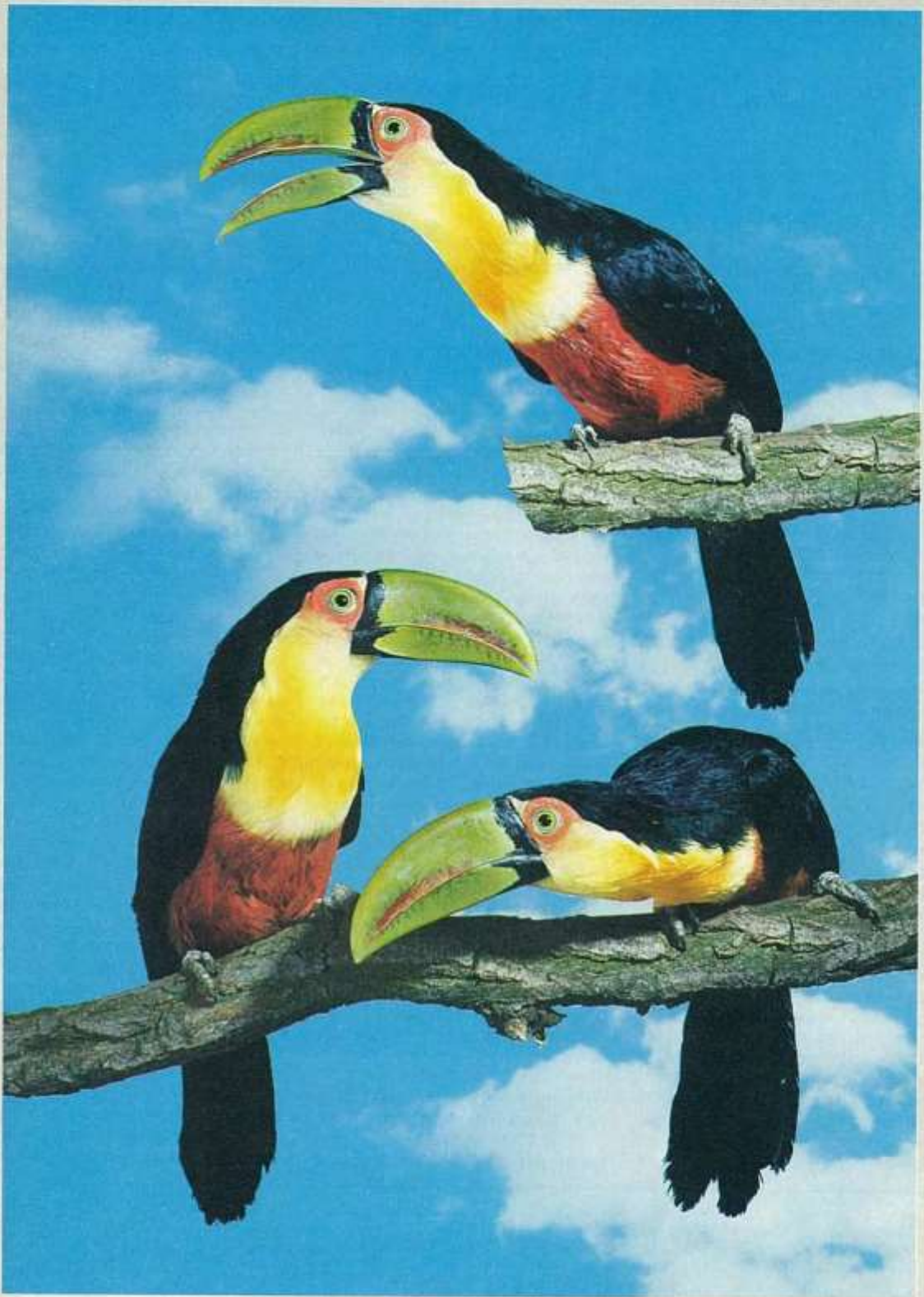
45 cm groot. Hij is evenals de andere toekans een vogel die in de toppen van de bomen leeft, waar hij zich voornamelijk voedt met vruchten.

In 1976 ontvingen we via de dierenhandel 6 Bonte toekans die nog zeer jong waren en uitstekend met elkaar overweg konden. Echter, naarmate de leeftijd van de vogels vorderde, werden bepaalde vogels uitgestoten. Uiteindelijk bleef één paar over. Ook in Los Angeles is deze methode met succes toegepast om tot een goede paarvorming te komen. Van de andere vogels verloren we er een aantal door een besmettelijke ziekte, pseudotuberculose, die aan meer vruchteneters in 1977 het leven kostte. Gelukkig bleef het echter beperkt tot een aantal exemplaren.

De vermoedelijke overbrengers van deze ziekte, muizen, werden met succes bestreden, waarna de ziekte niet meer optrad. Het overgebleven paar verhuisde naar de volière in de Victoria regia-serre, die ze met lepelbekreigers delen. Deze volière meet 6 x 2½ x 3 meter en heeft een vijver met stromend water. Voor het overige is de kooi eenvoudig met een aantal zittakken ingericht omdat de lepelbekreigers met hun scherpe mest geen levende planten toelaten.

De vogels zijn erg vertrouwd met de bezoekers en voelen zich nooit beperkt in hun doen en laten. Dit komt

NbvV x 1 = (nu nog) 46.500
wadoenwederan?????

waarschijnlijk omdat de vogels erg jong waren toen ze in Blijdorp kwamen. De voeding die de toekans in de Diergaarde krijgen bestaat hoofdzakelijk uit vochtrijke vruchten en niet te veel bananen omdat ze hiervan te vet worden. De vruchten worden gemengd met een goed universeelvoer, waaraan nog wat meelwormen toegevoegd worden.

Vroeg in het voorjaar werd een nestkast opgehangen met de volgende afmetingen: 42 x 28 x 28 cm met een invlieggat van 8 cm. De nestkool werd gemaakt van gips en zaagsel. Al spoedig werd de kast grondig geïnspeteerd en verbleven de vogels ook 's nachts in het nest. Begin mei traden enkele veranderingen op. De vo-

gels vertoefden vaak overdag in het nest en beklopten het van binnen met hun snavels. Ook voerden ze elkaar nu regelmatig en werden vruchten in de nestkast gebracht. Op 30 mei ontdekten de verzorgers een ei, wat later niet bevrucht bleek te zijn. Na deze poging werden op 26 juli en 28 juli weer eieren gelegd. Witte afgeronde eieren met een lengte van 40 mm en een breedte van 28 mm. Na 19 dagen broeden, langer dan in de meeste boeken wordt aangegeven, waar men meestal spreekt van 16 dagen, kwam een van de eieren uit. Door de verzorgers werden nu veel insecten aangeboden, die nu graag opgenomen werden. Het jong werd uit de krop gevoerd. Het andere ei bleek niet bevrucht. Het ei hebben we wel laten lig-

gen ter ondersteuning voor het jong. Na 24 dagen gingen de ogen open en 44 dagen na uitkomst vloog de jonge Bonte toekan uit. Nog met een heel kleine snavel en fletse kleuren (zie fotoreeks).

's Nachts keerden ze met zijn drieën terug naar de nestkast om er te slapen. Nog lang werd de jonge vogel door de ouders gevoerd. Medio oktober begon het jong zelf mee te eten en at ook muizen en kuikens. Echter na enkele weken accepteerde de jonge toekan geen dierlijk voedsel meer en schakelde zichzelf over op het menu van de ouders.

In maart 1980 werd het ouderpaar weer actief en werd het jong verjaagd, waarna hij naar een andere volière is overgeplaatst.

7 dagen

14 dagen

28 dagen

35 dagen

41 dagen

pas uitgevlogen

de volière van de maand

In 1976 is J.H.W. Schilt, Vechtstraat 13 in Alblasterdam, op 14-jarige leeftijd begonnen met het houden van vogels. Hij kwam op het idee door een logeerpartij bij zijn oom in Raalte. Deze houdt namelijk ook vogels, te weten parkieten. Onder leiding van zijn oom bouwde hij het eerste kooitje en dank zij oom deed hij daarmee aardig wat vaardigheden op. Zo ook met het verzorgen van de vogels. Het laat zich raden dat hij na de vakantie

thuis kwam mét een kooi en met enkele parkietjes. Al heel gauw ging hij over tot het bouwen van weer een wat grotere kooi, 80 x 50 cm en 1 m hoog. Deze kooi kreeg een plaats achter in de schuur. Toch zinde hem dit alles niet, want de vogels konden niet naar buiten. In het voorjaar in 1977 werd daarom buiten, tegen de schuur, de eerste echte volière gebouwd. Deze werd 1.50 x 1.20 m en 2 m hoog. Inmiddels waren de parkietjes van de hand

gedaan en daarvoor in de plaats werden wat tropische vogels aangeschaft. In het najaar werd in de schuur het binnenverblijf verder uitgebreid. In 1978 kwam er een stelletje agaporniden bij en ook deze kreeg in de schuur een apart en eigen verblijf. Zo langzamerhand was de gehele achterwand van de schuur al volgebouwd met vogelkooien. Onze vriend is op zaterdagen en ook tijdens vakanties gaan werken om zodoende wat geld bij elkaar te krijgen om vogels aan te schaffen en om uitbreidingen te plegen. Zoals het bij heel veel vogelliefhebbers is gegaan, zo verging het ook hem. Klein beginnen en maar aan de gang blijven tot.... Toch is dat zeker een aardige bijkomstigheid. Het is niet alleen maar vogels houden maar er komt ook nog erg veel creativiteit bij.

Begin van dit jaar heeft vriend Schilt helemaal alleen, zonder hulp, een nieuwe volière gebouwd van 3.50 m lang, 1.50 m diep en 2 tot 2.30 m hoog. Het geheel is opgetrokken van houten delen en rust op een, eveneens zelf gestorte betonnen fundering. Een gedeelte van de volière is van boven afgedekt met wat transparant p.v.c. golfplaatjes. Het resultaat van deze noeste huisvlijt ziet u weergegeven op foto 1. Gezegd moet worden, knap werk van een 16-jarige. Wie zei daar iets over de jeugd van tegenwoordig???? Laat ze maar schuiven zij die een hobby hebben.

Onze vriend is nu in opleiding voor verpleegkundige in Oud Beierland en tijdens de duur van de opleiding is hij daar intern. Zijn moeder heeft nu het grootste deel van de verzorging van de vogels op haar genomen en met goed succes. Inmiddels is zij al even enthousiast als haar zoon. Prachtig! De in de nieuwe volière, die bovendien ook nog eens uitstekend is beplant met voornamelijk coniferen, gehuisveste tropen, zoals gouldamadines, cerasamadines, binsenastriliden, gordelgrasvinken, diamantduifjes etc..., doen het daarin erg goed. Al

verschillende soorten hebben voor een gezond nageslacht gezorgd. Rechts op de foto ziet u het aangrenzende en geheel geïsoleerde binnenverblijf waarin tegen de achterwand een zestal broedkooien van normale afmetingen en twee grote broedkooien zijn gemaakt. Het ziet er allemaal erg goed uit en we menen te mogen zeggen dat er in vriend Schilt al een groot vogelliefhebber schuilt. Sedert 1979 is hij lid geworden van de plaat-

selijke afdeling en daarin, zo schrijft hij, heeft hij veel mensen leren kennen die hem de nodige adviezen hebben gegeven. Zo te zien zijn die adviezen erg goed geweest en bovendien zijn ze uitstekend uitgevoerd. Ga zo door daar in Alblasserdam.

Met foto 2 en 3 krijgt u een kijkje hoe K. Onstenk, Meldoorstraat 18 in Gorsseel vogels houdt en kweekt. Zijn zelfgebouwd vogelbedrijf heeft een

oppervlakte van 5 bij 2.50 m en is 2 m hoog. Het geheel is opgetrokken van houten delen, rustend op een betonnen fundering. De voorzijde bestaat bijna helemaal uit glas en om de temperatuur zoveel mogelijk op peil te houden is het gebouwtje niet alleen geïsoleerd maar bestaan ook de ruiten uit termophane. Voor koudere periode is er een gasverwarming aangelegd. De achterwand wordt geheel in beslag genomen door een 25-tal broedkooien waarin allerlei tropische vogels, zoals gouldamadines, spitsstaartamadines, rijstvogels etc. etc., worden gehouden. De verdere ruimte bestaat uit 8 kleine vluchtjes van 1 bij 1 m. Hierin worden niet alleen jonge vogels gehuisvest, maar ook de oudervogels buiten de broedperiode. Zoals u ziet, ook vriend Onstenk beoefent zijn liefhebberij op een professionele wijze. Na de kweek worden al vroeg selecties toegepast en in een wat later stadium gaan de voor tentoonstellingen uitgekozen vogels in de TT-kooien die een plaatsje tegen de zijwand hebben gekregen. Onstenk is lid van de afdeling Gorsseel. Wij wensen hem als ook de afdeling erg veel succes.

Doorzichtige motorbroedmachine Turn-X

Voor alle soorten eieren geschikt. Automatische regeling van warmte en vochtigheid. De kap kan als kunstmoeder worden gebruikt.

TX-6: met elektronische thermostaat.
Capaciteit: 48 kwartel- of parkieten-eieren,
27 fazante- of 18 kippe-eieren.

Met keerautomaat f 320,-
Zonder keerautomaat f 240,-

TX-5: met ethercapsule-thermostaat.
Capaciteit: 24 kwartel- of parkieten-eieren
18 fazante- of 12 kippe-eieren.

Met keerautomaat f 280,-
Zonder keerautomaat f 200,-

**Prijzen inclusief verzendkosten.
Een jaar garantie.**

Broedmij

Postbus 135
9900 AC Appingedam
Tel.: 05967-17 39

KWEEKKAARTEN

Een goede kweekadministratie is zonder meer een vereiste. Maak daarom gebruik van onze speciale kweekkaarten. Per 25 stuks f 6,50 (B.fr.100,-).

THERMOMETER/HYGROMETER

Het is van het allergrootste belang dat de temperatuur en de vochtigheidsgraad in uw kweekruimte juist is. Temp. 18 tot 20 graden C. en vochtigheidsgraad 50-70%. Door middel van een thermo- en hygrometer kunt u daar oog op houden. Beide instrumenten, gemonteerd op een fraai blokje hout, kunt u op het bondsbureau verkrijgen.

Uw prijs is slechts f 22,- (B.fr.350,-).

NAALDBANDEN ONZE VOGELS

Deze maken van uw maandblad een fraai boekwerk.

f 9,75 per stuk, franco thuis. (B.fr.150,-).

Bij 10 of meer f 7,50 per stuk. (B.fr.115,-)

Per doos van 25 f 162,50 = 6,50 per stuk. (B.fr.100,-)

STANDAARDEISEN

Onmisbaar bij de selectie van uw kweek- en tentoonstellingsvogels

Kleurkanaries	f 8,-
Grasparkieten	f 15,50
Neophema's	f 6,50
Agaporniden	f 8,-
Japane Meeuwen	f 18,-
Zebravinken	f 8,-
Diamt. duif, chdwkwartel en zilverb.	f 5,50
Gouldamadine	f 13,-
Valkpark., roodr. e.a. psephotussrt.	f 11,-
Overige Austr. Parkieten	f 8,-

Alle standaardseisen zijn losbladig. U kunt deze opbergen in de bekende multimappen. Deze mappen worden echter niet bijgeleverd.

Voor **postuurkanaries** zijn nog geen standaardseisen leverbaar.

Bovenstaande artikelen kunt u bestellen door overmaking van het verschuldigde bedrag op giro 1148324, t.n.v. N.B.v.V., te Bergen op Zoom, met vermelding van naam, adres, woonplaats en wat u wilt ontvangen. Voor België: Overmaken op rekening nr. 000-0156074-01 bij het bestuur der postchecks te Brussel 1, eveneens t.n.v. NBvV te Bergen op Zoom.

Over bloemen en planten

Bloemenbureau Holland

Tekst: Julia Voskuil

Herfstkleuren horen in elke tuin

In september beginnen struiken en bomen al te kleuren, ten teken dat de winter nadert. Geeft oktober nog een aantal warme en droge dagen, dan kunnen de bladkleuren zich prachtig verdiepen. Tenminste.... als er van die mooie herfsttinten in de tuin zijn aangeplant. Zo niet, dan kunt u daaraan iets doen. Voor bladverliezende bomen en heesters is het immers nu dé planttijd – zolang het niet vriest.

Bladkleuren.

Veel bladverliezenden houtige gewassen – heesters en bomen, dus – krijgen een fraaie herfstkleur voordat het blad wordt afgeworpen. Het afwerpen van het blad is een maatregel om te voorkomen dat zo'n gewas uitdroogt. Want bij lage temperaturen – rond of beneden het vriespunt – is zo'n plant niet in staat voldoende water op te nemen uit de bodem, om de verdampende bladeren te kun-

nen bij houden. Er vormt zich onder invloed van de kortere dagen en kou-

Ceanothus 'Gloire de Versailles'
bloeit door tot het flink koud wordt

der wordende nachten een kurkilaagje in de bladsteel en bij een flinke herfststorm dwarrelen de bladeren in de loop van november omlaag. In aanleg zijn in de knoppen alweer nieuwe blaadjes aanwezig voor het volgende groeiseizoen. Bladhoudende gewassen hebben leerachtig blad, dat weinig verdampt. Voor alle planten is de winter een rusttijd, waarin de levensprocessen op een laag pitje zijn gezet. Wie in de herfst goed om zich heen kijkt weet dat **beuken**, **berken** en **eiken** mooie bladkleuren krijgen. Voor de tuin zijn die bomen aan de grote kant. Er zijn echter ook een heleboel kleine bomen en heesters, die opvallend kleuren. Een paar namen! **Fluweelboom** (*Rhus*) **amberboom** (*Liquidambar*), **krenteboompje** (*Amelanchier*) en **pruikboom** (*Cotinus*). Als solitair: **Nothofagus**, waarvan de kleine blaadjes fel-geel kleuren. **Fothergilla** is een bescheider

Skimmia x foremanii draagt de gehele winter blad en bruinrode blomknopjes

groeïend heestertje, dat in het voorjaar aardig bloeit en een vlammend rode bladkleur krijgt. En wie kent niet de prachtige **wingerd** (*Parthenocissus*) die muren en schuttingen in vuur en vlam zet.

Late bloeiers

Planten die bloeiend de winter verwelkomen zijn er niet veel, maar juist om die reden zou men ze veel meer moeten gebruiken. Voor een beschutte plek is de **Amerikaanse sering** (*Ceanothus 'Gloire de Versailles'*) zeer aanbevelenswaardig. De zachtblauwe bloemen zijn ook wat kleur betreft al heel bijzonder. Snoeien we in maart, dan bloeien de planten tussen augustus en november. Ook als leiheester geschikt (dan minder diep insnoeien). In het heidesortiment (*Calluna* en *Erica*) zijn er volop herfstbloeiers, ga maar eens bij een tuincentrum kijken.

Vruchten

Het najaar is natuurlijk ook bij uitstek de tijd voor mooie vruchten. Lila (**Callicarpa**), rood (**kardinaalshoed**), wit (**sneeuwbes**), geel en oranje (**vuurdoorn**) te veel om op te noemen. Bij de heesters verdient het aanbeveling groepjes van drie aan te planten, wat de vruchtzetting (door betere bestuiving) zal bevorderen.

In bakken

Geen enkele bloembak heeft in het najaar onbewoond te zijn. Zet er bladhoudende heestertjes in (**Skimmia**, **Pieris**, **Taxus**, **Hebe**, **Euonymus**, **Ilex crenata**, **bamboe**) en vul ze aan met een besplant (**Pernettya**) of een vrolijke bloeier (**Erica gracilis** of winterharde **Erica's**). Ook kleine en vroeg-bloeiende **bolgewasjes** passen er tussen!

Julia Voskuil

Onkruiden

P.J. de Penning.

zilverschoon

(*Potentilla anserina*)

Voor de ganzen. Dat is de letterlijke betekenis van de "achternaam" *anserina*. Dat helpt ons al een beetje op weg naar de plaatsen waar we de Zilverschoon vooral aan kunnen treffen. Op plaatsen waar ganzen, zonder omzien, het een en ander laten vallen. De uitwerpselen van deze vogels bevatten veel stikstof en daar is de Zilverschoon een echter liefhebber van. Daarom groeien ze voornamelijk op grazige plaatsen in de buurt van de bewoonde wereld, langs vijvers en in bermen. De gele bloemen vertonen hun gouden pracht van mei tot augustus. Er is echter nog meer "rijkdom" aan deze plant te vinden. De onderzijde van de gevederde bladeren is

bezet met zilverkleurige haartjes. In het verleden was deze plant van belangrijke betekenis, want hij bevat nogal wat stoffen welke veel gebruikt werden. O.a. de gele kleurstof flavon, looistoffen, tormertol, choline. Ook werd er thee van getrokken ter bestrijding van maag en darmstoornissen en diarree. Als uitwendig middel werd er ook gebruik van gemaakt bij moeilijk te genezen wonden. Wanneer we de bloemen nauwkeurig bekijken, zien we een duidelijke familietrek met de grote bekende rozen. Ze zijn echter wat zachtaardiger, want de zilverschoon is een roos zonder doornen!

P.J. de Penning

LET OP! Inschrijving sluit vijf december

VOGEL '81

met meer dan 7000 vogels in honderden soorten.

De GROOTSTE VOGELSHOW van Nederland

Van 8 t/m 11 januari 1981

in HET TURFSCHIP te BREDA.

EEN GEVLEUGELD EVENEMENT

Geopend:

Donderdag 8/1 van 13-22 uur

Vrijdag 9/1 van 10-22 uur

Zaterdag 10/1 van 10-19 uur

Zondag 11/1 van 10-17 uur

Toegangsprijzen:

Volwassenen f 5,-

Kinderen tot 12 jaar f 2,50

en bejaarden f 2,50

Exotische vogels als huisdieren Ja of Nee

(door: R.J. Sterk, dierenarts)

XXIX. Natuurbehoud (vervolg)

5. Niet bedreigde/zeldzame soorten (vervolg)

b. Papagaai-achtigen (orde

Psihaciformes; vervolg)

'Overige Papegaaien

Via onze Vogels (1974-1975) en prijslijsten uit 1976 werden nog zo'n 10 verschillende soorten 'Papegaaien' uit verschillende geslachten te koop aangeboden. Met uitzondering van de **Grijze Roodstaart** (*Psittacus erythacus*) werden deze soorten alle slechts één of twee keer aangeboden. Enkele hiervan staan bekend als zeldzame of zelfs bedreigde soort en zijn reeds behandeld. Voor de volledigheid noem ik ze hier nog een keer: **Kleine Vasapapegaai** (*Coracopsis nigra*), **Blauwshedel-edelpapegaai** (*Tanygnathus lucionensis*) en **Borstelkop-papegaai** (*Psittichas fulgidus*). Andere soorten die werden aangeboden zijn: **Kongopapegaai** (*Poicephalus gulielmi*), **Zwartkop-Caiquepapegaai** (*Pionites melanocephalus*), **Zwartoorpapegaai** (*Pionus menstruus*) en **Kraagpapegaai** (*Deroytus accipitrinus*).

Grijze Roodstaarten worden veel verhandeld. Ze worden vrijwel uitsluitend als kooivogel individueel gehouden; van voortplanting in gevangenschap is daarom dan ook geen sprake, een hele enkele hoge uitzondering daargelaten (zie het Mei-nummer van dit jaar). Aanbiedingen zijn dan ook vrijwel uitsluitend afkomstig van handelaren. Enkele jaren geleden waren de geïmporteerde exemplaren vooral afkomstig uit Ghana. Sinds echter op grond van de Vogelziektewet de invoer van papegaai-achtigen uit o.a. dit land verboden is (in verband met mogelijk besmettingsgevaar voor *Paratyphus*), worden Grijze Roodstaarten nu meer uit de omliggende landen geïmporteerd, zoals uit Togo. Dit heeft tot gevolg gehad dat het aantal handtamme exemplaren dat werd aangeboden, aanzienlijk daalde (de inheemse bevolking van Ghana fokte ze veel met de hand op). Hierbij is mij iets vreemds opgevallen: in plaats van dat de prijs voor een niet handtamme Grijze Roodstaart omlaag ging, bleef hij ongeveer hetzelfde, of ging hij zelfs omhoog: de prijs voor een wél handtamme Grijze Roodstaart is daarentegen enorm gestegen. In mijn praktijk heb ik het meegemaakt dat mensen duizend (!) gulden hadden betaald voor een niet-handtam exemplaar. Mogelijkerwijs wordt dit verklaard doordat de handelaar er vanuit gaat dat het verwachtingspatroon van de toekomstige leek eigenaar niet veranderd is: de leek verwacht nog steeds, dat als hij een Grijze Roodstaart koopt, hij deze

kan leren praten en handtam kan maken, ook al is het gekochte exemplaar een volwassen wildvangexemplaar. Uiteraard heeft dit tot vele teleurstellingen geleid. Dat de prijs van ook niet-handtamme exemplaren zo exorbitant hoog blijft, is eveneens een merkwaardige zaak, als we van Enehjelm vernemen dat Grijze Roodstaarten in hun versreidingsgebieden veelvuldig voorkomen.

Ongeveer 20% van de in 1975 via Schiphol aangevoerde 'Papegaaien' was afkomstig uit Afrika (ca. 4000 exemplaren); omdat de Grijze Roodstaart verreweg de belangrijkste 'Papegaai' is die als Afrikaanse soort in de handel wordt aangeboden, betekent dit dat het merendeel van deze aanvoer Grijze Roodstaarten geweest zal zijn.

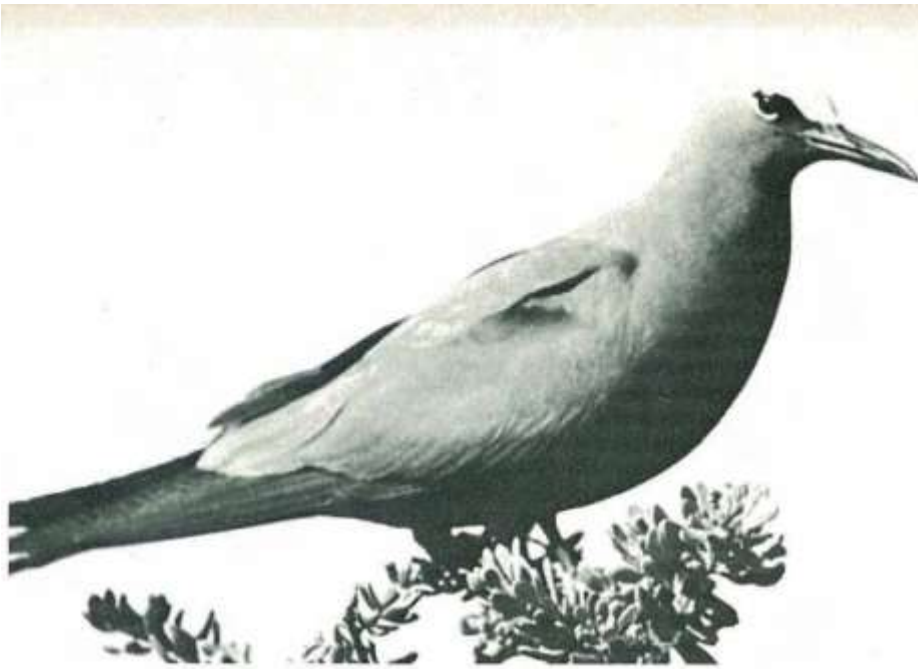
Op de Londense luchthaven Heathrow werden in de periode 1970-1974 bijna 9000 Grijze Roodstaarten aan gevoerd, vooral uit Ghana en Nigeria. Ongeveer de helft daarvan was bestemd voor doorvoer, de andere helft voor invoer. De Verenigde Staten importeerde in 1971 en 1972 ongeveer 4000 exemplaren.

Over de wijze waarop deze dieren doorgaans worden gehouden wilde ik hier nog niet op in gaan; dit komt later aan de orde als we het hebben over dierbeschermingsaspecten. Maar dit wil ik er toch nu al over kwijt ik sta volledig achter hetgeen in het Mei-nummer van dit jaar wordt aangehaald door Cees van Berkel: 'het is niets anders dan onbedoelde dierkwellerij!', mijns inziens een waarvoelligeliefhebber onwaardig.

Literatuur:

1. ENEHJELM, C.A.F. Papegaaien houden, kweken, soorten. Zutphen: Thieme.
2. INSKIPP, T.P. All heaven in a cage a study into the importation of birds into the United Kingdom. Royal Society for the Protection of Birds. London.
3. MARK, R.R.P. VAN DER. Papegaaien en parkieten als liefhebberij. Zutphen: Thieme, 1968.
4. BERKEL, C. VAN. Kweken met grijze roodstaartpapegaaien. Onze vogels 41, 196-198, 1980.
5. SMIT, C.P.J., R.J. STERK, H.C. WALVOORT. Exotische dieren huisdieren, ja of nee? Faculteit Diergeneeskunde, Rijksuniversiteit Utrecht, 1977.

de Noddy

De Laridae-familie vertegenwoordigt 80 tot 90 soorten visdiefjes en meeuwen die eigenlijk over gans de wereld verspreid leven. Ze zijn beter aangepast aan het water-milieu dan de zogenaamde waadvogels. Allen hebben ze poten met zwemvliezen. De visdiefjes kunnen onderverdeeld worden in een 40-tal soorten, en we vinden ze vooral in de warmere biotopen. Zeker vijftien soorten zijn terug te vinden in Nieuw Guinea. Aan de zee kust zijn ze de meest vertrouwde gasten maar op inlandse wateren zijn ze niet te vinden. Al deze soorten vinden we ook terug in Australië en ver in omstreken. Omdat noddy's, zoals de zeemeeuwen, het voedsel uitbraken, worden ze beschouwd als een primitieve vorm van visdiefjes.

Vele zeevogels hebben de naam of reputatie van stom te zijn, zoals uitgedrukt in de gebruikelijke naamgeving: Jan van Gent (betekent zoveel als stommerik) of noddy. Meer nog, zelfs hun wetenschappelijke naam houdt rekening met hun eigenaardig gedrag gezien het betekent: 'zinloos en stupied'. Natuurlijk zijn deze vogels alsdusdanig niet stom van aard. Het was het vrijelijk en onbedreigd leven op zee dat er voor zorgde dat ze hun instinkt tot zelfbescherming verloren. Ze werden door niets of niemand gestoord door de eeuwen heen en hadden dus ook geen behoefte om zichzelf en hun nesten te bescher-

men. Maar voor de pioniers van de scheepvaart waren de broedkolonies welkome bronnen van vers voedsel. Sommige soorten werden hierdoor praktisch uitgegroeid, maar andere soorten, broedend op de richels van een apart gelegen eiland, konden zich handhaven en bleven verder broeden in groepen van duizenden, zelfs miljoenen.

De noddy is ongeveer 40 cm lang. Hij leeft in tropische en subtropische wereldzeeën. Meestal houdt hij zich op in ganse groepen, op zoek naar visscholen. In tegenstelling met andere visdiefjes pakt de noddy zijn prooi aan het wateroppervlak en al duikend. Hun voedsel bestaat meestal uit vis, maar sommige waarnemingen noteren dat ze ook inktvissen en mosselen nemen.

Rond Nieuw Guinea en zijn eilanden broedt de noddy minstens op drie eilanden. Mogelijk ook op veel meer. Zo woont bvb. op Bavo eiland, een boomloos koraalrif, 5m boven het zeeniveau en 15 km van Port Moresby.

Hun paargedrag: vroeg in het seizoen ontmoeten mannetje en wijfje elkaar. Ze draaien voortdurend rond elkaar, gezicht naar gezicht. De veren raken praktisch de grond, ze zakken door hun poten, buigen naar elkaar en strekken de hals. Het vrouwtje reageert als een kip die honger heeft en

het mannetje braakt voedsel, dat het wijfje opeet; achteraf is het best mogelijk dat ze de veren van het mannetje glad strijkt. Naargelang het seizoen vordert wordt het paargedrag minder intens.

De nesten worden gebouwd op de grond of in een uitholling van een afgestorven boom. In het laatste geval bestaat het nest uit bijeengeraapte, droge takjes. In het eerste geval wordt hetzelfde materiaal gebruikt, of maken ze gewoon gebruik van een natuurlijke inzinking in het grondoppervlak. Praktisch alle nesten op Bavo-eiland waren versierd met twijgen van een inlandse boom. (*Spirula spirula*). Een nest bevat meestal twee eieren, die hel-wit zijn met chocolade- of roest-bruine vlekken. Gemiddeld zijn ze 53 tot 37 mm.

Duidelijk aanwijsbare voorhoofds-kuif van de volwassen exemplaren ontbreekt veelal bij de jongere vogels.

Een zeer gelijkende soort, nl. de witkuif-noddy, komt ook veel voor in de streek van Nieuw Guinea. We vinden ze ook op Bavo-eiland, maar ze broeden er niet. Ze geven immers steeds de voorkeur aan kleine bomen, bijzonder mangroves en *Pisonia*. Het is een kleinere en donkerdere vogel die zich duidelijk onderscheidt door zijn witte kuif en daardoor ook sterk verschillend is van de gewone noddy.

Pietpraat over Borders

Tekst: Jan Kuiper
Foto's: G. Ebben

De Border behoort tot de Engelse rassen, dat wist U ongetwijfeld, wist U ook dat de Border in het land van herkomst de populairste vogel is? De aantallen ingezonden vogels op de tentoonstellingen overtreffen verre de gloster en de Yorkshire, toch mene velen dat de Gloster het wijdst verspreid is, hetgeen dus niet juist is. Engeland hanteert een ongelooflijk aantal verschillende "klassen" op de tentoonstellingen, ruwweg ziet dat er zo uit:

mannen-poppen: jong (unflighted)-oud- (flighted); yellow (intensief)-buff (schimmel); clear (ongepigmenteerd)-self (gepigmenteerd); en dan nog een aantal klassen voor kleur zoals de cinnamons en de white, en... een tamelijk strikte indeling in verschillende klassen bont zoals de two-point-dark en de three-point-dark.

Moge het aantal klassen al overdonderd genoemd worden, nog overdonderder is het feit dat deze indeling welhaast onmenselijk strak gereglementeerd is, hetgeen met de regemaat van de klok leidt tot diskwalificatie van vogels. Het naar het oordeel van de keurmeester ingezonden zijn in een verkeerde klas heeft onvermijdelijk uitschakeling tot gevolg, het feit dat zo'n vogel een ideale bouw laat zien helpt niks, wrong-class = uit de wedstrijd!

De gesignaleerde gang van zaken wordt op het vasteland van Europa (gelukkig) niet toegepast, in het algemeen worden Borders slechts in één

klas ingezonden, onder BORDER dus. Dat deze ene klas een groot aantal zeer gevarieerde vogels omvat, bont-gepigmenteerd-ongepigmenteerd, is tot daar aan toe, dat deze vereenvoudiging tegelijkertijd vogels met elkaar doet concurreren die eigenlijk niet met elkaar vergeleken kunnen worden is ronduit betreunswaardig.

In de NBvV, maar niet daar alleen, moeten de langbevederde(buffschimmel) exemplaren het in één klas opnemen tegen de kortbevederde (yellow-intensief) exemplaren, hetgeen vrijwel onvermijdelijk leidt tot een soort "concurrentievervalsing". Doordat deze situatie al jaren gehanteerd wordt is welhaast automatisch de opvatting ontstaan dat Borders

kortbevederd cq intensief MOETEN zijn, dat is een misvatting. Het ware dan ook te wensen dat op IEDER vraagprogramma minstens TWEE Borders opgenoemen zouden worden, namelijk de intensieve en de schimmel, voor mijn part mag dat ook kortbevederd-langbevederd of yellow-buff genoemd worden.

Waarom?

Omdat het zich sterk eenzijdig richtten op de kortbevederde exemplaren tot gevolg heeft dat de individuele fokkers ONNODIG kortbevederde exemplaren aan elkaar paren teneinde meer intensieven te bekomen in de nafok, dáárom! Het bij voortduring aan elkaar paren van intensieve vogels zal resulteren in bevederingsgebreken -formaatverlies, onvermijdelijk. Door de simpele invoering van twee klassen krijgt ook de langbevederde een faire kans, voor het behoud van het ras in optima forma zal dit positief werken, het overwegen méér dan waard naar mijn mening.

In de optimale verschijningsvorm is aan de Border alles rond, dus, een

ronde kop, een ronde borst van kop tot staart, een ronde ruglijn en een rond-gevulde borst in de breedte, de inplant van de niet al te lange staart is enigszins bol, de vleugeltoppen sluiten tegen elkaar net voorbij de staartinplant. Rond, rond en nog eens rond. Het formaat ligt tussen de 14 en 15 centimeter, vergroting of verkleining doet afbreuk aan het totaalbeeld. De bevedering ligt strak langs het lichaam, zodoende de ronde vormen accentuerend als het ware. De kop zit nogal kort op romp, door een zichtbare insnoering van de bevedering lijkt het of de kop "los" van de romp zit zónder dat van een lange hals/nek sprake is. De pootjes hebben een voor de lichaamsgrootte normale lengte, de dijen zijn net zichtbaar. De vogel zit niet al te hoog opgericht, een te stramme houding doet de vogel lang lijken hetgeen jammer is.

Hoe kan nu zo'n ideaalbeeld gerealiseerd worden?

Door de te gebruiken ouderdieren kritisch te beoordelen op hun merites. Gebruik geen vogels met een "platte" kop, vermijd het gebruik van

dieren met een rechte rug of te lange pootjes of een te lange staart. Paar niet intensief x intensief, veel beter is de paring van intensief x schimmel. Stel strenge eisen aan het formaat, te grote en te kleine dieren kunnen wel gebruikt worden, maar alleen als U de uitersten aan elkaar paart, dus te groot x te klein. De paring van bijvoorbeeld te groot x te groot zal een jonge generatie opleveren die, ja juist, te groot is. In de hoop dat de fokresultaten goed waren, ook bij U, dan komt de africhting. Borders zijn geen "standvogels", Borders moeten op commando "lopen" van de ene stok naar de andere, dat moet ze geleerd worden! Vliegbewegingen tijdens het "lopen" worden snel als hinderlijk ervaren, gebruik dus geen nerveuze of hypernerveuze ouderdieren. Nerveuze dieren zijn erg slecht af te richten. De volgende maand zal ik met U de Noordhollandse Frisé behandelen,

TOT DAN!

Hoe vier jonge (huis) zwaluwen werden gered

Na een wat guur weekend eind augustus j.l. ontdekte ik 's morgens om ± 9 uur dat het zwaluwnest in de nok van ons huis met inhoud naar beneden was gevallen.

Tussen de restanten klei en veren lagen vier jonge zwaluwen van ongeveer 14 dagen oud. De zwaluwen zaten al vrij goed in de veren maar vliegen konden ze nog lang niet.

Als vogelliefhebber laat je het er echer niet zo gauw bij zitten. Eerst naar een deskundige gebeld (verzorger van o.m. tropische vogels in diergaarde Blijdorp), die was met vakantie.

Ook bij vogelopvangcentra blijkt het niet of nauwelijks mogelijk deze puur insectenetende vogels onder te brengen.

Mijn zoon en ik hebben toen een andere mogelijkheid uitgeprobeerd. Een oude bloempot, ingesmeerd met klei met het invlieggat op de scheiding van de zijwand en de bodem, hebben wij voorzien van een oud zebra-vinkennest. Vervolgens hebben wij het gehele nest met de vier jonge zwaluwen gemonteerd tegen de muur zo dicht mogelijk bij de plek waar het oude nest had gezeten (vlak bij de daklijst).

Na enige uren kwamen de oude zwaluwen steeds dichterbij het nest en door het indringende gebedel van de jonge dieren gingen op een bepaald moment (begin van de middag) de oude vogels weer voeren. Het is allemaal goed verlopen, de jonge zwaluwen zijn in goede gezondheid uitgevlogen. Hiermede wil ik graag de vogelliefhebbers die jonge zwaluwen krijgen aangeboden er op attent maken dat men niet meer de diertjes de hongerdood behoeft te laten sterven.

Als u helemaal tegen alles wil zijn ingedekt, is het aan te bevelen om met gras en specie enkele losse nesten (onder van 90°) te maken (in verenigingsverband?) zodat bij ongevallen als deze onmiddellijk een "fopnest" kan worden ingezet.

A. Roza

Het kweken met Europese vogels

We zitten alweer in het laatste kwartaal van het jaar. De vogels hebben de rui achter de rug en de wedstrijdwekers zijn druk in de weer in verband met de komende tentoonstellingen.

Ook wij wildzangkwekers beleven nu een rustige tijd. We hebben nu ruimschoots de gelegenheid om onze kweekkooien en/of kweekvluchten grondig schoon te maken en eventueel te veranderen.

Onze jonge vogels hebben nu ook de ruimte om te vliegen, hetzij in een buitenvolière of in een binnenvlucht. Handig is het wanneer men over kweek vluchtjes beschikt met uitneembare tussenwanden. Daar de vogels horizontaal vliegen, is het belangrijk dat de vogels ruimte hebben in de breedte in plaats van in de hoogte. Waarmee bedoelt wordt dat een vlucht van 2 m. breed en 1 m. hoog, beter is als een vlucht van 2 m. hoog en 1 m. breed. De tijd staat niet stil en zo gaan we ook weer aandacht besteden aan ons kweekmateriaal voor het komende kweekseizoen.

Is er behoefte aan jonge kweekvogels, dan worden die gesorteerd uit de beste ouders. Maar als die er niet zijn, dan moet er gekocht worden, en dat is altijd een moeilijke zaak. Daarom deze welgemeende raad. Koop uw kweekvogels **nooit** op de vogelmarkt maar koop ze bij een kweker en dan liefst geringde vogels. Van ongeringde vogels is het moeilijk (bijna onmogelijk) om de leeftijd te bepalen en moet men afgaan op het gezegde van de verkoper. Het komt maar al te vaak

voor, dat de verkoper niet de kweker is. Betaal liever iets meer bij een bekende (betrouwbare) kweker dan

door: W. Höppener

weet u wat u koopt. Bij een opkoper weet je dat nooit. Ik kan me niet indenken dat een goede kweker zijn beste vogels naar een opkoper brengt. Zeg bij aankoop steeds duidelijk wat u wilt kopen: kweekvogels

of vogels voor in een geschapsvolière. De laatste categorie zal wellich een stuk goedkoper zijn.

De herfst of begin winter is de beste tijd om vogels te kopen. Vraag bij aankoop ook steeds welke voeding de vogels hebben gehad. Dat kan u veel ongemak besparen want naast een nieuwe behuizing moeten ze ook vaak aan een andere voeding wennen. Denk ook aan de leeftijd van de vogels. Vraag naar de geboortedatum. Het kan zijn dat de door u ge-

kochte vogel, laat in het kweekseizoen geboren is (Juli of zelfs Augustus). Dan is deze vogel in het voorjaar nog veel te jong en nog niet geschikt voor de kweek. Het is wenselijk dat de vogel (en zeker de pop) ongeveer een jaar oud is alvorens hem voor de kweek in te zetten.

Elke rechtgeaarde kweker is gaarne bereid u de beste informatie te geven over de vogels welke u van hem hebt overgenomen.

Dat wildzangvogels niet in zo ruime mate te koop zijn (ik bedoel eigen kweek) als kanaries, vindt zijn oorzaak in het feit dat nog te weinig liefhebbers kweekervaringen met deze vogels hebben en hierdoor nog te weinig wildzangvogels op de tentoonstellingen komen.

Dan nog iets waar wij op onze Dia-lesingen steeds hameren: beleef uw hobby met plezier, maar kweek met uw vogels raszuiver. Ik weet dat dit voor velen een trap tegen het zere been is maar dat moet dan maar. Al wordt u met een bastaard kampioen, na de wedstrijden zult u zich afvragen: wat nu, het is een mooie vogel en hij fluit mooi maar kan ik er ook mee kweken? En dan is het antwoord meestal neen. Jammer voor de moeite eigenlijk. Trouwens, iedere bastaardkweker is toch steeds weer aangewezen op soortzuivere vogels als kweekvogels. En ik ben van mening dat het meer voldoening schenkt als u kunt zeggen, kijk eens ik heb een nest eigenkweek putters (bijvoorbeeld) als dat u zegt ik heb een nest eigenkweek bastarden. De mannetjes kunnen mooi zijn (wedstrijdvoegels) maar wat doet u met de popjes? Het antwoord mag u zelf geven.

Selectie.

Bij het selecteren van de kweekvogels kunnen we nooit streng genoeg zijn. Ook in de vrije natuur zijn het altijd de sterksten die zorgen voor de instandhouding van de soort. De zwakkeren hebben hier weinig of geen kans tot voortplanting. Alleen de sterksten krijgen voldoende levenskansen. Dat is niet het geval bij onze voliëre vogels. Zij hoeven geen strijd te leveren om het levensonderhoud. Ze worden door ons beschermd en

met veel zorg omringd. Zelfs de allzwaksten proberen wij in leven te houden. En ergens is dat fout. Daarom moet de kweker in het belang van de vogelsoort streng selecteren en dat is wel eens moeilijk.

Vaak wordt ook een te groot aantal vogels voor de kweek gereserveerd, want alle kooien en kweekvluchtjes moeten toch bezet zijn. Men wil ook wat vogels in reserve houden voor het geval dat er iets mis zou gaan. Sportvrienden, waar is het einde? We zijn toch geen massakwekers! Laten we onze hobby zo beleven, dat we altijd kunnen spreken van ontspanning want als het alleen maar inspanning kost is het geen hobby meer.

Verder moeten wij als wildzangkwekers ons er terdege van bewust zijn dat we een grote verantwoording op ons hebben genomen door met deze vogels te kweken. Daarom nogmaals: streng selecteren en alleen kweken met kerngezonde vogels. Het lijkt me ook nuttig om nog even uw aandacht te vestigen op de voeding. Het is belangrijk dat de vogels de juiste voeding krijgen en de juiste voeding gaan we niet enkele weken voor het broedseizoen geven want dan zijn we te laat. Ook in het najaar hebben onze vogels recht op krachtvoer of eivoer en ook de onkruidzaden behoren op de menukaart te staan. En de bessen zoals lijsterbes en vuurdoornbessen met hun hoge vitamine C gehalte. Geef ze aan uw vogels maar voer ze met mate, overdaad schaadt. Een vogel eet maar enkele grammen per dag.

Het is duidelijk dat hardvoer en water voldoende zijn om de vogels in leven te houden maar om sterke en gezonde kweekvogels te krijgen is zoals uit het voorgaande echt nog wel iets meer nodig.

Een ding is zeker. Als u gezonde vogels hebt en ze brengen geen nakomelingen op stok, dan ligt de schuld meestal niet bij de vogels, maar bij de kweker. Veel dingen kunnen fout gedaan worden ook al denken we dat we het oh zo goed doen. Een van de meest voorkomende fouten is de overbevolking, hetgeen betekend, te veel vogels in een kweekruimte.

Het is in dit artikel weer eens duidelijk tot uiting gekomen, dat we met de in ons bezit zijnde vogels willen kweken. Ik spreek dan ook de hoop uit dat we in de naaste toekomst over zoveel eigenkweek vogels beschikken, dat iedere vogelliefhebber alleen nog maar geringde vogels in zijn voliëre heeft. Dat niemand meer aangewezen is op gevangen vogels uit de vrije natuur, dat de vogelliefhebber/kweker eindelijk eens het respect en de waardering krijgt waarop hij al jaren recht heeft.

Moge het ook bij C.R.M. duidelijk worden, dat **wildzangvogels kweken** een eerlijke en in de toekomst wellicht een noodzaak is.

Dat is de wens van vele, vele vogelliefhebbers.

In de hoop dat de laatste regels uit dit artikel mij niet kwalijk genomen zullen worden, groet ik u allen hartelijk uw sportvriend Wiel.

P.S.

In ons streven om met de ons toegestane wildzangvogels te **kweken**, willen we graag nog even uw aandacht vragen voor onze Dia-lesing waarin wij u in een 3½ uur durend programma in woord en beeld alles zullen vertellen over onze mooie hobby **Het kweken van Europese vogels**".